

Vegyes közlemények.

A nemzetközi gonosztévőkről.

A rohanó kor árja a társadalom minden rétegére rányomja jellegzetes bélyegét. A tudományos, valamint a társadalmi téren elért vívmányokat a társadalom minden alakzata felhasználja és kisajátítja a maga részére és ezen vívmányok ezen alakzatok átalakulására is lényeges befolyással vannak.

Ezen elv a büntetettek világában is érvényesül.

A bűntények keletkezésének és elterjedésének okait vizsgálva, azon tapasztalatra jutunk, hogy a nemzetgazdászati által tudományos kutatások során megállapított rendes társadalmi jelenségek, a legbiztosabb kiindulási pontjai a tipikus bűnténykellékkálladék társadalomtudományos meghatározásának.

A büntett ugyanis a szociális szervezetnek nem önálló képződménye, hanem oly társadalomellenes kinövés, mely burjánzó növényként körülfolylja és megmételyezi a társadalomnak rendes viszonyok közt létrejött alakulásait. A házasság mellett a prostitúció (erkölcstelen üzelmek) vigan hajtja fattyrhajtásait, mindennemű állami és gazdasági alakzat, a nagyváros épügy mint a kisközség, az egyeduralmi (monarchikus) kormányforma és a köztársaság egyaránt megtermik sajátlagos és büntetőjogilag üldözendő korcsalkotásaikat.

Az újabb idöben mindjobban előtérbe tóduló nemzetközi bűncselekmények szintén effajta melléktermények és valójukban nem egyebek, mint a nemzetközi közlekedés szociális elfajulásai.

Ime tehát egy új társadalmi jelenség, melylyel szemben úgy közigazdasági-, mint közjogi szem-

pontból nem szabad tétlennek maradnunk, hanem igenis a társadalom minden tényezőjének kötelességében áll, hogy ezen társadalmi elfajulás tovaterjedését minden erejével megakadályozza.

A nemzetközi gonosztévők üzelmének megakadályozására elébb-utóbb szükséges lesz, hogy a kormányok egymással nemzetközi egyezményt létesítsenek, mert csakis így lesz a kellő siker biztosítható.

Addig is azonban, míg ezen a téren a megállapodások létre nem jönnek és a már felvetett «nemzetközi rendőrség» eszméje testet nem ölt, a m. kir. csendőrségnek szükséges megismerkedni a nemzetközi gonosztévők viselkedésével és fortélyaival, mert bár ezeknek működési talaját többnyire a világvárosok képezik, azért működésük — mint ezt az eddigi tapasztalatok igazolják — csendőrség felügyeletére bizott területen is nyomokat hagynak hátra.

*

A nemzetközi bűncselekmények terjedése és térhódítása a modern közlekedési eszközök fejlődésével lépést tart és mint ezt a fentiekben már jeleztük, annak következményét képezik.

A gőz és a villanyosság korszakában ujonnan létesült vagy javított közlekedési eszközök folytán nem csak a gazdasági és politikai élet alakul át, — hanem a gonosztévők világában is fordulat állott be.

Letűnt a múlt idők rettegett haramiája s helyét az elegáns világfi; a nemzetközi szélhámos foglalta el.

A szociális átalakulás egy új büntetettséget szült, mert az új társadalmi jelenségek a büntényben is megérlelik melléktermékeiket s az idők forgása új, sajátos és az azon korszakra jellemző bűncselekményeket vet a felszínre.

Elképzelhetetlen lenne, hogy a modern közlekedési eszközöknek nemzetgazdászatiilag annyira fon-

tos és rohamos fejlődése és a gazdasági fejlődés az ez iránt érzékkel bíró és ahhoz alkalmazkodó gonosztévők által hagyatott volna figyelmen kívül.

És valóban a gonosztévők teljes mérvben kihasználják a modern közlekedés előnyeit, annak gyorsaságát és olcsóságát és ez rájuk nézve azon előnyvel is járt, hogy nemcsak mozgékonyaságuk növekedett, hanem megnagyobbodott a működési területük, de egyuttal biztonságuk is, utóbbi a nemzetközi jogszolgáltatás visszamaradottsága folytán.

Ha mult és a jelen közt összehasonlítást teszünk, azt látjuk, hogy hazánkban a multban a gonosztévők a megyei partikulárizmus által teremtett és a közbiztonsági közegek eredményes tevékenységét megbénító rendszabályokat fordították a maguk javára; ma a 20-ik század elején — noha a megváltozott viszonyok következtében a jogközlekedés határai is kiszélesítették — gonosztévő üldözése nem kevesebb akadályokba ütközik, mint annakelőtte s ezt a modern gonosztévő csakhamar felismerte és ahhoz alkalmazta tevékenységét is.

A modern büntettes a nemzetközi közlekedés országutját követve, merészen áthatolt szűkebb hazája határain s a nemzetközi jogszolgáltatás nehézségéből ép annyi hasznot húz, mint száz év előtti hasonmási a megyei partikularizmusból.

Igy keletkezett a nemzetközi gonosztévő tipikus alakja, mellyel az alábbiakban lesz alkalmunk bővebben foglalkozni.

A nemzetközi büntettség az alábbi 5 csoportot öleli fel;

- a) a menekülő gonosztévőket;
- b) a letelepedett idegen gonosztévőket;
- c) a nemzetközi csavargókat;
- d) az utazó és foglalkozásukat hivatásszerűleg űző gonosztévőket és végül
- e) a nemzetközileg űzött büntetendő cselekmények tetteseit és részeseit.

a) A menekülő gonosztévők.

A nemzetközi vonás az e fajta gonosztévőknél kizárólag a menekvésben, vagyis a büntett elkövetése után nyilvánul. Maga a büntény kellékkaladéka ment a nemzetközi elemektől. A menekvés tipikus kísérő jelensége az alkalmi büntettek által elkövetett, súlyos beszámítás alá eső bűncselekményeknek. Különösen gyakori a menekvés gyilkosságoknál, melyek a hivatásszerű gonosztévők által csak nagy ritkán, inkább csak kezdők részéről pillanatnyi felindulásban, meggondolás nélkül, vagy pedig tettenérés esetén követtetnek el. — Így p. o. a Klein házaspárt az 1904-ben Wienben elkövetett gyilkosság után Párisban, a Gőnczi házaspárt a Berlinben elkövetett gyilkosság után Braziliában fogták el.

A gonosztévő rendszerint három féle irányban keresi a menekülés útját. Igen sokszor hazájába szökik, hová részint természetes ösztöne vezeti, részint azon tudat, hogy a belföldi honost az állam külföldön elkövetett bűncselekményért nem adja ki; továbbá mert — sajnosan de nagy valószínűséggel — reményli, hogy a távol vidéken elkövetett bűncselekmény bizonyítása nem igen fog sikerülni és hogy a legrosszabb esetben a bűnös honfitársai: az esküdtek egy külföldön elkövetett bűncselekményt enyhébben fognak elbírálni, minekfolytán a várandó büntetés kiszabata is csekélyebb lesz, mintha azt a tett elkövetési helyére nézve illetékes bíróság szabta volna ki.

A menekülő gonosztévők előszeretettel keresik fel a világforgalom gócpontjait: a nagy városokat, hol a társadalom annyi elősdiye tanyázik, miután az ily helyeken — daczára a szorgos felügyeletnek és éber ellenőrzésnek — a felfedezés esélyei csökkennek. Ezenkívül a tengeren túli világrészekbe is gyakran szoktak átvitorlázni a gonosztévők, mert ha sikerül nekik partot érni, az elfogás veszélye ellen biztosítva vannak.

A menekvésben ottalmat kereső gyilkosokon ki-

vül, az utazó gonosztevők legnagyobb contingensét a sikkasztók és a tolvajok különböző válfajai szolgáltatják, kik annnyival könnyebben kelhetnek nagyobb utra, mert az utazáshoz szükséges eszközök rendelkeznek. Ha figyelemmel olvassuk a napi lapok rovatait, vagy a hivatalos körözvényeket, az ország határain túl menekülő tolvajjal vagy sikkasztóval lépten-nyomon találkozunk. — A «post-kiszlis» név alatt ismeres budapesti postalopás tettese: Csombor, a tett elkövetése után «Olaszország felé vette útját és őt, hosszú csavargás után Siciliában sikerült elfogni. Kecske méthy az általa Budapesten tűzött sikkasztások után külföldre menekült, hol nyoma is veszett.

Az egyedüli eset, midőn a menekülés maga büntetendő cselekménnyé válik, a hadköteleseknek engedély nélküli kivándorlása, ami nálunk — főleg a felvidéken — nagyon gyakori.

b) A letelepedett idegen gonosztevők.

Az ezen kategóriába soroló gonosztévők annyiban foglalnak nemzetközi elemet magukban, amennyiben idegen állam alattvalói. A külföldiek által elkövetett bűncselekményeknél a nemzetközi viszonylathoz okozat alig ismerhető félre. Minden idegennek megvannak a maga nembeli és fajbéli sajátosságai, melyek a büntetéseknél is érvényre jutnak. A magyar betyárnak, az olasz brigantinak, a spanyol rablónak, a párisi tolvajnak, az amerikai szélhámosnak, a kínai gonosztévőnek, a balkán hegységnek haramiájának stb., oly jellegzetes vonásai vannak, melyek csakis náluk vannak meg és sehoh másutt fel nem találhatók. Elég rámutatnunk az újabb korban olasz anarkisták által elkövetett merényletekre, melyeknek dicső emlékezetű Erzsébet királynéknak, Humbert olasz király és Carnot a francia köztársaság elnöke, Mac Kinley az Egyesült Államok elnöke estek áldozatul.

Magyarországon a köznépnél gyakoriak a duhajkodásból elkövetett vérengzések. Ujabb időben a házasságszédelgések és egyéb családok napirenden vannak és sok gondot okoznak a külföldi hatóságoknak.

A letelepedett idegen elemek a közbiztonságra annyiban veszélyesek, mert könnyen hajlanak bűncselekmények elkövetésére. Nálunk még nem állnak megbízható statisztikai adatok rendelkezésre, de New-Yorkban 49,000 büntetettből 32,000 idegen volt. Ez a szám többet bizonyít hasábra menő fejtegetésnél.

c) A nemzetközi csavargók.

A kóborlás átmenet a büntetenség veszedelmes pályájára. Vannak ugyan oly csavargók is, kik a büntető kódex §§-aival sohasem jönnek összeütközésbe, mert félve őrizkednek büntetendő cselekményt elkövetni. Ezek a hivatásos koldusok, kik könyöradományokat gyűjtve, számos vidéket bejárnak és a munkától irtóznak. A legtöbb csavargó azonban könnyen rábírható büntény elkövetésére, erre nemcsak hajlama, hanem környezete is készíti és így jogosan állítható: a csavargás fejlődési talaja a hivatásos gonosztévőknek, előiskolája a büntetetteknek.

Csavargók mindenütt és minden létezek. A csavargók nemzetközi keveréke, különösen a cigányok felléptével növekedett meg, kik még maig is a nemzetközi csavargók főelemeit alkotják. Magyarország különösen meg van áldva a vándor cigány haddal, mely valóságos egyptomi csapás a népre. Azt, hogy e vándor nép mennyire veszélyezteti a közbiztonságot, minden csendőr tudja.

A csavargók közt a nemzetközi vonatkozás abban nyilvánul, hogy a vándorlások nagy mérveket öltöttek. A csavargó messze elbolgong hazájának határain túl, a miben segélyére van azon körülmény, hogy a csavargók egymást segítik, úgy, hogy az igazi csavargó mindenütt feltalálja a létfeltételeket,

A nyelvismeret sem feltétlenül szükséges, mert a tolvajnyelv segítségével, melyet minden csavargó többé kevésbé beszél, megértik egymást.

d) Az utazó gonosztévő.

Az ezen kategóriába tartozó gonosztévők közbiztonsági szempontból leginkább érdemelnek figyelmet, mert ügyességük, furfangosságuk és leleményességük segítségével mérhetetlen károkat okoznak. Hisz egyik tipikus alakja az utazó gonosztévőnek: Manolesen saját beismerése szerint mintegy 10 év alatt 2 1/2 millió koronát harácsolt össze.

Laikus előtt megfoghatatlannak látszik, hogy ideoda utazva eredményesen lehessen működni a bűntettség terén. — Inkább azt kellene hinni, hogy a hivatásszerű büntetettek, kik tehát a bűncselekmények elkövetésének eredményéből élnek és akik rendszerint csak nagyszabású, gondos előkészületeket igénylő büntettek kivitelével foglalkoznak, oly helyeken manipulálnak, ahol a viszonyokkal ismerősek. Pedig hát más a szürke elmélet, más a gyakorlat. Az utazó gonosztévő oly helyeket keres fel előszeretettel, hol idegen volta egymagában már eszköz céljának elérésére; másrészt oly helyeket választ ki magának működése színteréül, hol a viszonyokat ismeri, mert vannak helyek, melyek az egész világon egyformák p. o. kozmopolita városok és fürdőhelyek.

Igen sok, még pedig súlyos beszámítás alá eső bűncselekmény lesz a külföldön elkövetve, hol az idegen környezet nélkülözhetlen kellék a bűntény zavartalan végrehajtására. Ide sorozhatók a hozzátartozók vagy közelállók meggyilkolása. Tipikusak a mérgezési esetek örökséghez való hozzájutás céljából. Az áldozat utazás örve alatt külföldre csalogattatik és itt valamely vendéglőben méreggel elpusztíttatik, a hozzátartozók pedig értesíttetnek, hogy az illető természetes halállal halt meg. Az

ellenőrzés nehéz, ha jól van a hely megválasztva. ritka a gyanu is és így a siker többnyire biztos. Most folyik Rómában egy ily bűnügyi nyomozás Smirnoff orosz alattvaló halála okának megállapítása ügyében, kit állítólag szeretője mérgezett meg, hogy hamisított végrendelet alapján vagyonát örökölhesse.

Az utazó gyilkosok soraiban megleljük a kéjgyilkosokat is, akik már azon közfeltűnésnél fogva, melyet ocsmány és borzadalmas tetteik keltenek, gyakori helyváltoztatásra kényszerítettek. A francia Vidal 1901 nov. 21-én Nizzában egy kéjnök súlyosan megsebesített, december 6-án e bűntényt Marseilleben megismételte, decz. 13-án Toulonban egy kéjnök meggyilkolt és december 23-án a gyorsvonatban Nizza és Monaco közt egy fiatal svajeci nőnek vágta el a nyakát. A rejtélyes hasfelmetsző Jack the Ripper, ki állítólag Londonból Amerikába menekült, New-Yorkban hasonló ocsmányságokat követett el, mint hazájában és ujsághírek szerint most elfogva volna, de az a hír még megerősítésre szorul.

Az utazó szélhámosnak idegen volta jó ajánló levél és ezt ki is használja. A többnyire előkelő megjelenésű, uri modorú, biztos fellépésű és tetszetős külsejű szélhámos az előkelő köröket szokta felkeresni, melyek különben előtte elzárva volnának. A szélhámos ahhoz, hogy sikerrel felléphessen, a szükséges ismereteket környezetétől tanulja el, hacsak azokat már hazuról el nem hozta volna. Ennek daczára ritkán téveszti meg az emberismerőt, a jó figyelőt, mert az összbenyomás elárulja a szélhámost. És mégis hány ily egyén képes magát hosszú ideig fentartani, míg csak az áleza arczáról le nem hull! A hivatásos gonosztévő ismereteinek hiányait külföldi árnyalatokkal iparkodik eltakarni, még pedig sikerrel, mert a külföldinek sok vastag botlását szokták megboesájtani.

A szélhámos céljának elérésére a becsapás legkülönbözőbb neveit alkalmazza és minthogy a leg-

több eszes és élelmes, lépre is mennek neki. Légió azon különféle eseteknél alkalmazott műfogások száma, melyek a hiszékeny embereknek csalétkül dobtak oda. A szélhámos sokszor mint előkelő, elszegényedett család sarja lép fel és hamisított okmányok, nemesi oklevelek stb. segélyével könyöradományokat csal ki állítólagos egyenrangú emberársaitól. A könyöradományok gyűjtése néha nagyban űzetik, a szélhámos, hogy tekintélyét emelje, titkárt alkalmaz s azt küldözgeti magas rangú és állású emberekhez az adományok beszedésére.

Typikus alakja a szélhámosoknak a belga eredetű Gordon Adrián, ki mint volt növendéke egy kanadai trappista kolostornak, a román. kath. egyház külső szertartásait, a papok szokásait stb. elsajátította. Jól beszélt angolul, francziául, németül és olaszul és az egész világot beutazva, keményen megsarcolta a kath. papságot, szívesen látott, érdekes vendége lévén a kolostoroknak és plébániáknak. Ezen papi ruhába bujtatott, néha mint püspök szerepelt szélhámos részint könyöradományok, részint kölcsönök és misedíjakból fényes jövedelmet biztosított magának s habár több ízben lett is elítélve, sok ideig háborítatlanul élvezte gaztettei gyümöleseit. A magyarországi szélhámosok közt az újabb időkben Somoškeőy Jenő érdemel fölemlítést, akinek modoránál és műveltségénél fogva a legelőkelőbb körökbe is sikerült befurakodni s mint mondják, egy amerikai kiállításon ő kalauzolta a braziliai császárnét a kiállítási területen.

Ahhoz, hogy a szélhámos az előkelő körökbe jusson, jó modor és föllépésen kívül sok pénz is szükségeltetik. A pénz különféle módon szerzetetik meg: vendéglői hitel igénybe vétele, szállodai alkalmazottaktól kölcsönök felvétele, előkelő ismerősök becsapása, hamis kártyázás stb. által. Tetemes nyeresémet értékes áruknak hitelben való vásárlása biztosít, az áruk értékét hamisított chekkekkel is szokták kiegyenlíteni.

A nemzetközi szélhámos a házasságszédelgésre is ráadja magát és ha előnyös külsővel bír, eredményeket is ér el, mint ezt a román eredetű szélhámos: Manolescu esete is bizonyítja, kinek sikerült egy német birodalmi grófi családba beházasodnia.

A nemzetközi tolvajnak és betörőnek már inkább szüksége van helyi ismeretekre, minélfogva leginkább a zsebtolvajlás cultiváltatik, mely a tolvajt környezetétől függetleníti. Utazó zsebtolvajjal mindenütt találkozunk s ezek között különösen a francziák és az oroszok tűnnek ki rendkívüli ügyességük által.

Hajdan az utazó betörők közt nagy híre volt a bankrablóknak, kik sokszor nagy tőkével űzték mesterségüket. Ma már, midőn a bankok a káron okulva, a technika minden vívmányát felhasználják a náluk elhelyezett érték biztosítására, a betörés módja már nem cultiváltatik, hanem elhagyott az üzletfelek kopaszatnak meg a nemzetközi tolvajok által a legraffináltabb módon. Az utazó kaszafeltörők speciálitása a Magyarországon is szerepelt görög eredetű Papakosza és társai voltak: most nevezett a soproni fegyintézetben fejezte be mozgalmas életét.

Az utazó tolvaj egy különleges műfogása a vol à l'américain, mely abból áll, hogy két egyforma külsejű táska vagy csomag páratlan ügyességgel kieserítetik. Egy olasz banda, mely ezt a műfogást alkalmazta, a világ majd minden nagyobó városában vendégszerepelt.

Az utazó tolvaj néha a robogó vasutat választja működése színteréül, altató szereket használva, de erőszak alkalmazásától sem riadva vissza. A málhakocsik kifosztása is elég gyakori s ilyenkor a tolvaj vagy a kocsiha belopózik, vagy menet közben ugrik fel. Ily lopások újabb időben a déli vasút Székesfehérvár-Budapest közti vonalán, azelőtt a Gyetva-Losonczy utvonalon is előfordultak.

Ez utóbbi helyen a lopások akként hajtattak végre, hogy midőn a vonat az emelkedés miatt lassított gőzerővel haladt előre, a tolvajok ezen rájuk kedvező körülményt felhasználva, a haladó vonatra felkapaszkodtak és midőn a vonat egy alaguton is áthatolt, az időközben szerzett zsákmányt ott ledobálták és a vonatról leugorva, azt biztonságba helyezték.

Az utazó tolvaj leggyakoribb kiadása a vendéglői tolvaj, kinek működését az utazó közönség nemtörődomsége és könnyelműsége nagyban megkönnyíti és elősegíti. A hivatásos tolvaj elvileg nem lop ott, hová szállt, hanem idegen vendégfogadóknál. Emellett azonban azon szálloda helyiségeit és az ottani szokásokat is alaposan tanulmányozza, hogy adott alkalommal szerzett tapasztalatait ott a maga javára értékesítse. A vendégszobákba különféle ürügyek alatt nyit be, mint a vendég rokona, ismerőse, vagy mint hordár, borbély, üzleti alkalmazott stb. Ha a szobában nincs senki, akkor hamarosan összeszedi a szanaszét heverő, vagy bördöndökbe elzárt értéktárgyakat, különösen készpénzt, értékpapírt és ékszereket és nyugodtan hagyja el a szállodát. Egyesek éjnek idején sötét színű tricóban nesztelenül osontak a szobákba és kifosztották az alvókat.

Ezen műfogás feltalálója Isakon Gregory P. nevű orosz, ki ilyformán a világ majdnem minden kultúrájában követett el lopásokat.

A nemzetközi utazó tolvajok a világ — különösen a tengeri — fürdőket is fel szokták keresni és ezen helyeken a fürdőző vendégeket megkárosítani.

Rendszerint ketten dolgoznak együtt. Az egyik előre megy a vízbe, a másik lesi, míg a kiszemelt áldozat levetkőzve elhagyja kabinját. Most a szomszédos fülkéből besurran a meglopandó kabinjába és elemeli az értékeket, melyeket vagy a vízből kijött társa helyez biztonságba, vagy pedig azt övébe rejtve a tolvaj magával viszi vízbe és ott

egy általa ismert helyen elsüllyeszti, hogy alkalmilag azt onnét ismét kihalássa. — Ilyformán nehéz a bűnjelre ráakadni és a tett elkövetését rábizonyítani.

e) A nemzetközileg üzött büntetendő cselekmények tettesei és részesei.

Ezen cselekményeket a tettes lakhelyén üzi és innét veti ki hálóját a világ más tartományaiba is. A közveszélyesség abban rejlik, hogy az ilyfajta bűncselekmények nagyon el vannak terjedve és hogy a tettes és áldozatai különböző helyeken, gyakran más és más országokban laknak, mi által a nyomozás rendkívül meg van nehezítve.

A gonosztévők legtöbb cselekménye merénylet a vagyon ellen.

Egyik nálunk is ismert módja az ezen kategóriába osztályozható nemzetközi bűncselekmények a spanyol kincskeresők elnevezés alatt ismert szédelés, melyet a napi lapok eléggé szelöltettek. Már több 10 évnél Spanyolország Madrid és Barzellona városaiból egyesekhez levelek intéztetnek, melyeknek küldője közli, hogy ő mint vagyonbukott, vagy politikai (hadí) fogoly fogságban senyved, de nagy vagyon tulajdonosa, melyet azonban elveszt, nehogy az ellenségei kezébe kerüljön. Ajánlatot tesz, hogy ő a vagyont kész megosztani, csakhogy az elrejtett kincs felvételezésére néhány ezer franc szükségeltetik, melyet az illetőnek személyesen kell Spanyolországba elhozni. Ha már most a levél átvéője a hangzatos ígéretek elhiszi és közelebbi adatokat kér, akkor neki hírlapokból kivágott közlemények és bírói ítéletek lesznek elküldve, melyek az állítások valódiságát igazolják ugyan, de természetesen hamisítványok. Azon esetben, ha az illető hajlandónak ígérkezik az utazásra, akkor egy titkos jel lesz vele közölve, mely neki Spanyolországban való megérkezésénél ismertetőül és igazolásul szol-

gáland. Noha a hírlapok állandó rovatokban figyelemztetik az olvasó közönséget a szélhámosoktól, azért mégis akadnak könnyen hívők, kik Spanyolországba utaznak, hogy ott mindenükből kifosztassanak. A rendőri és bírói nyomozás — még ha a diplomatai ügyvivőség által támogatatik is — többnyire eredménytelen és még szerencsésről beszélhet az áldozat, ha vagyonából kivetkőztetve is, hazájába visszatérhet, mert akárhány életével kénytelen megfizetni pénzsóvár vállalkozását.

A most említett csalással rokonvonásokat mutatnak fel a nemzetközi játéktársaságok üzelmel, melyeknek főszékhelye London. Ezen társaságok tagjai a világ minden nagyobb fürdőhelyén és városában megfordulnak és mert játékos mindenütt akad, szép jövedelemre tesznek szert.

A nemzetközi szédelgők egyik válfaja a könyvesek (bukmékerek), kik fogadásokat vállalnak, tippeket ajánlanak, de nyeresémet sohasem fizetnek. Az ellenük indított hajszát biztos rejthelyükből sikeresen játszák ki.

A nemzetközi bandák sorsjegyekkel is szoktak üzérkedni, hirdetések és ügynökeik segítségével nagymennyiségű hamis részjegyet elárúsítanak és ilykép nagyban károsítják a hiszékeny népet.

A házasságszédelgés szintén egy neme a nemzetközileg üzőtt bűncselekményeknek. A házasságszédelgő az ujságokat elárasztja anonccokkal, (kiszédelgésekkel) irodát, ügynököket tart és közvetítési díj czímén sarcolja a hozzája fordult ügyfeleit. A magyarországi házasságszédelgők eléggé foglalkoztatják a külföldi hatóságokat és rontják nemzetünk jó hírnevét a külföld előtt.

A lopott holmi túladása nagyon fontos a nemzetközi gonosztévőre nézve, hogy az öt eláruló bűnjeltől szabaduljon és annak értékét fölvehesse. Mai nap a tolvaj valóban értékes zsákmánya azonnal a külföldre vándorol. Drágakövek leginkább a londoni piacon kelnek el. Arany- és ezüstneműek vagy

beolvasztatnak vagy külföldi orgazdákhoz kerülnek, a kisebb értékkel bíró tárgyak pedig ügynökök által adatnak el, kik igen jól vannak szervezve és rendszerint a hazai zsbárosok közt találják meg vevőkörüket. A lopott értékpapírok vagy nyomban eladatnak vagy külföldi bankoknál zálogosíttatnak el.

A nemzetközileg üzőtt szédelgés egy neme az, hogy hangzatos czég elnevezés alatt fényes berendezéssel üzlet nyitattik, melynek tulajdonosa minél több árut igyekszik hitelre összevenni s ha azokon túladdott, csődöt mond, vagy bucsu nélkül faképnél hagyja hitelezőit.

A keresett régiségek hamisítása nemzetközileg lesz úzve, úgyszintén titkos szerek elárúsítása is. A régiségek hamisításával üzőtt, széles körben elterjedt csalásokat még mindig homály fedi, de azért sokan foglalkoznak velük és az üzlet jól kifizetheti magát. Ugyanezt el lehet mondani a gyógyszerekről, mert hisz a világ olvasottabb lapjaiban a hirdetések közt olvashatjuk az elgyöngült férfierő gyógyítására szolgáló szereknek, az iszákosság elleni orvosszereknek stb. ajánlását, melyek természetesen értéktelenek.

A hamis pénzek és pénzértékek előállításához szükséges gépalkatrészek stb. beszerzése a nemzetközi gonosztévők közreműködésével történik. A modern államok érc- és papírpénzének utánzása — szakszerű közreműködés nélkül — egyenest lehetetlen, miután az állam igen nagy gondot fordít arra, hogy a hamisítás lehetőleg megnehezíttessék.

Miután pedig a belföldön vésnök foglalkoztatása, a hamisításhoz szükséges gépalkatrészek megrendelése hamarosan felébresztené a gyanut, a pénzhamisítók a nemzetközi gonosztévők közvetítésével külföldön — néha több helyen rendelik meg az általuk szükségeseket.

A közérkölcésisgebe ütköző, nemzetközileg üzőtt

büntetendő cselekmények között, főleg az erkölcsi-séget sértő nyomtatványokkal és képekkel való kereskedés említendő. Számos oly nyomdatermék létezik, melyek nemi kicsapongások és perverzítások (természet elleni fajtalanságok) leírását tartalmazzák, úgyszintén fényképek, melyek ocsmányságokat ábrázolnak. Az szekkel való kereskedés és házalás a nagy kockázat daczára is jól kifizetheti magát, mert az üzlet, — ha még annyi könyv és fénykép is koboztatik el — virágzik.

Legvégül a nemcsak erkölcsi, hanem sociális szempontból is felettébb fontos leánykereskedés említendő, mely ma már mint üzletág nemzetközileg van szervezve és e célra a részvényeseknek nagy tőke áll rendelkezésre. Egész sereg kétes és rossz hírű existentiának, vállalkozónak és ügynöknek képezi ez busás jövedelmi és kereset forrását. Igaz ugyan, hogy államok védekeznek ezen üzelmek ellen, de mint a tapasztalat mutatja kevés eredménnyel.

Különösen elítélendő a jó hírnevű nőszemélyeknek erkölcstelen üzelmekre való csábítása. Ma már ugyan ritkán fordul elő, hogy elszegényedett, jó családból való nők, nevelőnők akarataik ellenére bordélyokba kerüljenek, mert a rendőrhatalóságok, külföldön a konzulatusok mindenütt nagy figyelmet fordítanak a nyilvános házakra és ótalmat nyújtanak a tévutra vezetetteknek. A veszély abban rejlik, hogy az urias megjelenésű és modorú, jó beszélő képességű ügynök a szegény sorsu, tapasztalatlan, könnyűvéru nő fejét elbolondítja és rábeszéli, hogy térjen le az erkölcsösség útjáról. Az áldozat többé-kevésbé tudja, minő sors vár rá, de a gondtalan, henye életmódra, a cifra ruházkodásra való kilátás elmémítja bennük a lelkiismeret kiállító szavát, az ügynök pedig markába nevet, mert neki busás osztalék jár, amennyiben a fiatal és szép nőnek nagy a becsára. Sajnos, hazánkban sok leány kerül a külföldi piacra, főleg Dél-Amerikába, hol aztán

rövid idő mulva testben és lélekben megtörve elvirágodznak és nyomorban fejezik be szánalmas életüket.

A fentiekben vázoltak képezik azon keretet, melyben a modern gonosztévő mozog. Működési köre a nagyváros határain túl is kiterjed, ennekfolytán a csendőrség hivatását csak akkor fogja a haladó kor követelményeinek megfelelően betölteni, ha a hivatáskörét érintő és érdeköl társadalmi jelenségeket figyelemmel kíséri és megtudja találni az óvszert, melynek segítségével a honpolgárok megkárosításának lehetőleg eleje vétethetik.

A főmagánvád.

Mióta csak büntető eljárás létezik, a nyomozó és a vádely kérdésének megoldása folyton foglalkoztatta az elméket és más-más irányba terelte az eljárás fejlődését.

De mivel ezen átmenetek a csendőrséget közelebbről nem érdeklik — mielőtt tulajdonképpeni adatainkra reá térnénk — csakis azon vádrendszer fogjuk megismertetni, mely az eddigi rendszerek után leszűrődött és így a bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvényezikk által életbe lépett.

E törvényezikk szerint (melyet ezután röviden csak «B. P.» betűkkel fogunk jelölni) a vádely vegyes rendszerű, mert felhasználja mind a nyomozó, mind a vádrendszer javarészét. A nyomozó rendszer csak az előkészítő eljárásban jelentkezik, még pedig annyiban, hogy a vizsgálóbíró ekkor foglalkozik a bizonyítékok összegyűjtésével. Hogy azonban annak eshetősége is elkerültessek, mikép az anyagi igazságot szorbat szenvedjen, a B. P. a vizsgálóbíró az itélethozatalból kizárja s a döntést a főeljárásban

más bíró által gyakoroltatja, ki nem nyomoz, hanem csak határoz. Egyebekben a hivatalból való eljárás és az igazságra törekvés elfogadásával módosult védelem jut érvényre.

A vádat, a mely nélkül sem bírói vizsgálat, sem érdemleges eljárás nem indítható, a B. P. 2.¹⁾ és 33.²⁾ §-ai alapján a bírótól mindig különálló, független közeg, rendszerint a kir. ügyész a 41. és 42.³⁾ §-okban meghatározott esetekben pedig a sértett mint fő-, illetőleg pótmagánvádló képviseli.

A B. P. 2. §-a tehát nem fogadja el már a közbűvadás kizárólagosságát, mely eddig a bünvádi igazságszolgáltatásra sok tekintetben károsan hatott. Most a törvényozik 33. §-a arra kötelezi a kir. ügyészt, hogy a tudomásra jutott *hivatalból üldözendő bűncselekmények* tárgyában teljesítessen nyomozást, de

1) B. P. 2. §. A vádat rendszerint a kir. ügyészség képviseli. A 42. §-ban meghatározott esetekben a kir. ügyészség helyett a sértett veheti át a vád képviselését.

A büntető törvények szerint csak felhatalmazás vagy kívánat alapján üldözhető bűncselekmény tekintetében a vád képviselésére kizárólag a kir. ügyészség jogosult. Magánvádra üldözendő vétség és kihágás esetében (41. §.) a vádat első sorban és rendszerint a sértett képviseli.

2) B. P. 33. §. A kir. ügyészségnek kötelessége a tudomásra jutott, hivatalból üldözendő bűncselekmények tárgyában a nyomozást teljesíteni és a bünvádi eljárásban a közbűvadás képviselni.

3) B. P. 42. §. Ha a kir. ügyész azokban az esetekben, melyekben a vádemelés joga őt illeti, megtagadta a vád képviselését, a sértett a 4. §-ban meghatározott esetek kivételével a kir. ügyészség elutasító határozatának kézbesítésétől számított nyolcz nap alatt vagy átveheti a vád képviselését, vagy a főügyészséghez folyamodhatik.

Az a sértett, a ki a kir. ügyészségnek a vád képviselésétől történt elállásáról nem értesítették, a vád képviselését az elállástól számított harmincz nap alatt átveheti.

A sértett, a ki a kir. ügyészség részéről a 41. §. esetén kívül el nem vállalt vagy eljettett vádnak képviselését átvette: pótmagánvádló.

a 34. §. még ily esetekben is feljogosítja arra, hogy a vád képviselését megtagadhassa, ha meggyőződése szerint a feljelentett cselekmény nem büntethető, vagy ha az eljárás sikeréhez szükséges bizonyíték nem szerezhető meg.

De előfordulhat az is, hogy az ügyész a vádat az eljárás alatt ejti el. Nehogy ily esetben a főügyészhöz való folyamodás a bünvádi eljárás menetét félbeszakítsa és befejezését akadályozza, a B. P. 42. §-a a sértettet, a közbűvadás felfogásának elcsúszása czéljából, a pótmagánvádemelésének jogát ruházza fel.

Az előrebocsátottakból következik, hogy a kir. ügyészség tulajdonképpen csak akkor emel vádat, mikor az állam érdekeit is sértő bűntettek megtorlása forog koczán.

És ez természetes és igazságos is, mivel az állam nem nézheti tétlenül létjogai legfontosabbjának: a jogrendnek felfogatására irányzott támadást.

A közérdeket s így az állam érdekeit sértő bűncselekmények üldözése és a törvénysértések erőly megtorlása pedig csak akkor foganatosítható teljes erővel és sikerrel, ha oly vádközegeket tart fenn az állam, minő az elfogulatlan, tárgyilagos, szakképzett és felelős kir. ügyészség.

Habár e rendszernek szembetűnő a haszna, mégis nagy sérelemmel járna az, ha az állam a vádemelés és vádképviselet jogával kizárólag az ügyészséget ruházta volna fel s így azt minden bűncselekmény feletti rendelkezés urává tenné.

Ezért állapít meg a törvény kivételt is, még pedig a sértett fél kimélete érdekében, illetőleg abból a czélból, hogy a sértettnek a bűncselekmény okozta szerencsétlenségét a bünvádi eljárásnak hivatalból való megindítása ne növelje. E miatt tiltja el a B. P. 3. §-a a kir. ügyészséget mindaddig a vádemelésről a *csak magánindítványra üldözhető bűncselekmények*nél, míg a bünvádi eljárás megindítása iránt a sértett fél részéről indítvány nem tétetett.

Ha ezen indítvány megtétetett, az eljárás úgy foly tovább, mint a hivatalból üldözendő bűncselekményeknél.

De teljes kivételt állapít meg a B. P. a közvád kizárólagossága alól ama csekélyebb jelentőségű jog-sértések tekintetében, melyek a jogrendet oly kicsi mértékben támadják meg, hogy büntető úton való megtorlásuk csak akkor mutatkozik szükségesnek, ha ezt a sértett kívánja, mivel tulajdonképen ezek csak őt érintik. És ez helyes és üdvös is, mert hisz ha a sérelem megtorlandóságának leghivatottabb bírálója azt fel nem veszi, vagy talán nem is érzi, nincs gyakorlati érv, mely ajánlaná, hogy ezen bűncselekmények, melyek a sértetten kívül tényleg senkit nem érintenek, a polgárok összességének ügyévé téteessenek.

Tehát csak kisebb jelentőségű és az állam érdekét csak nagyon távolról érintő törvénysértéseknél engedi meg a B. P. 2. §-ának utolsó bekezdése a sértettnek, hogy a királyi ügyész közbenjárása nélkül emelhesen vádat és azt mint főmagánvádoló képviselhesse.

Mindazonáltal a B. P. 41. §-a e tekintetben egy kivételt is megállapít, midőn kimondja, hogy a kir. ügyésznek (ügyési megbízott) a vád képviselőtét közérdekből elvállalhatja. Például oly esetekben, melyekben a magánsérelem az okozott nagy botrány, a sértett tekintélyes társadalmi állása stb. miatt a közbiztonság vagy közérdeklőség érdekeit is sérti, vagy a magánsérelem okozója közbűntettet is követett el.

Azon esetek, melyekben a sértett mint főmagánvádoló a királyi ügyésznek a vád képviselőtete való előleges felhívása nélkül emelhet vádat, a B. P. 41. §-a szerint a következők:

1. Ha valaki valakiről többek jelenlétében, vagy több, habár nem együtt lévő személy előtt olyan tényt állít, mely valódisága esetében az ellen, a kiről állítatott, a büntető eljárás megindításának okát

képezné, vagy azt a közmegevetésnek tenné ki. (Rágalmazás vétsége. 1878. évi V. t. cz. 258. §.)*

2. Ha a rágalmazó állítását nyomtatvány vagy nyilvánosan kiállított képes ábrázolat által tette közé vagy terjesztette. (1878. évi V. t. cz. 259. §.)*

3. Ha valaki más ellen meggyalázó kifejezést használ, vagy meggyalázó cselekményt követ el, a menyiben rágalmazás fenn nem forog, vagy pedig ha a meggyalázó kifejezést nyomtatvány vagy nyilvánosan kiállított képes ábrázolat által tette közé vagy terjesztette. (Beccületsértés vétsége. 1878. évi V. t. cz. 261. §.)*

4. Ha valaki másnak testét szándékosan, de ölési szándék nélkül bántalmazza, vagy egészségét sérti, ha az ez által okozott sérülés, betegség vagy elmekör 8 napnál tovább nem tartott. (Könnyű testi sértés vétsége. 1878. évi V. t. cz. 301. §. J.)**

5. Ha valaki másnak szóló levelet, lepecsételt iratot, vagy távsürgönyt, tudva, jogosítatlanul felbont; úgyszintén ha valaki másnak szóló — habár be nem pecsételt levél vagy távsürgöny birtokába helyezi magát a végett, hogy annak tartalmát megtudja, vagy azt hasonló czélból másnak jogtalanul átadja.

Továbbá, ha valaki a fentebbi módon tudomására jutott titkot közlésezi, vagy azt a levél, irat vagy

* A 258. és 261. §. azon esetei, melyekben az eljárás a 269—272. §. értelmében hivatalból indítandó meg, továbbá a 259. és 261. §. esetei, midőn azok csak magánszemélyek ellen lettek elkövetve, vagy azon esetekben, melyekben a törvény a valódiság bizonyítását kizárja, a királyi törvényszék hatáskörébe tartoznak. Az esküdtbíró-sághoz vannak utalva a 259. és 261. §. azon esetei, melyek köztisztviselők, nyilvános számadásra kötelezett vállalatok igazgatói és tisztviselői vagy közmegebitásban eljáró egyén ellen, utóbbinak hivatalos tetteire vonatkozólag lettek elkövetve. A 258. és 261. §. azon esetei, melyek nincsenek a kir. törvényszékhez utalva, a kir. járásbíró-sághoz tartoznak.

J.)** Járásbíró-ság hatáskörébe tartozik.

távsürgöny küldőjének, vagy a czimzettnek károsítására használja fel. (Levél- vagy távsürgönytitoknak megsértése magánszemélyek által. 1878. évi V. t.-cz. 327. §. J.)*

6. Ha valaki másnak lakásába, üzlethelyiségébe, azokkal összekötöttesben lévő vagy azokhoz tartozó valamely helyiségbe jogos indok nélkül, cselzsövényrel, vagy az abban lakónak, vagy a lakással rendelkezőnek akarata ellenére bemegy, vagy abban akarata ellenére benmarad. (Magánlak megsértés vétsége magánszemélyek által. 1878. évi V. t.-cz. 332. §. J.)*

7. Ha valaki idegen ingó dolgot szándékosan és jogtalanul megrongál vagy megsemmisít. (Más ingó vagyonának megrongálása vétsége. 1878. évi V. t.-cz. 418. §. J.)**

8. Ha valaki másnak ingatlan vagyonát jogtalanul elfoglalja vagy szándékosan és jogtalanul megrongálja, vagy annak a földtől el nem választott termékét felhasználja, a mennyiben súlyosabb büntetés alá eső cselekmény nem forog fenn és az okozott kár 10 korona értéket fölülmul. (Más ingatlan vagyonának megrongálása vétsége. 1878. évi V. t.-cz. 421. §. J.)*

9. Ha valaki 4 korona értéket felül nem haladó élelmi vagy élvezeti cikket lop, a mennyiben azon körülmények egyike sem forog fenn, melyek a büntető törvénykönyv szerint a lopást büntetté minősítik. (Tulajdon elleni kihágás. 1879. évi XL. t.-cz. 126. §. J.)

10. Ha valaki idegen ingó dolgot tudva, jogtalanul használ és ez által azt megrongálja vagy értékében csökkenti, vagy a jogtalan használat által egyéb módon kárt okoz.

J.)* Járásbiróság hatáskörébe tartozik.

J.**) Csak akkor tartozik a járásbirósághoz, ha egy évet meghaladó fogházbüntetés alkalmazásának nincs helye, különben a törvényszék ítél. (1897 : XXXIV. t.-cz. 18. §. 9. pont és 17. §. 4. pont.)

Továbbá, ha valaki másnak ingatlan vagyonát szándékosan és jogtalanul megrongálja, vagy annak a földtől el nem választott termékét felhasználja, a mennyiben az okozott kár 10 korona értéket meg nem halad. (Tulajdon elleni kihágás. 1879. évi XL. t.-cz. 127. §. J.)

11. Ha valaki másnak kizárólagos használati jogát képező védjeggyel jogtalanul ellátott árút, ezt tudva forgalomba hoz vagy árul; továbbá, ha valaki valamely védjegyet ily czélból utánoz, a mennyiben a cselekmény a büntető törvénykönyv szerint súlyosabb beszámítás alá nem esik, különösen a mennyiben a büntető törvénykönyv szerint csalás büntetése vétsége nem forog fenn. (Iparvédjegyhamisítási kihágás. 1895. évi XLI. t.-cz. 8. §. J.)

12. Ha valaki belföldi termelő, iparos vagy kereskedő nevével, czégével, czimerével vagy üzletének elnevezésével jogtalanul megjelölt árúkat, ezt tudva forgalomba hoz vagy árul, továbbá azon esetben, midőn valaki ily czélból a felsorolt jelzéseket tudva előállítja, a mennyiben a cselekmény a büntető törvénykönyv szerint súlyosabb beszámítás alá nem esik, különösen a mennyiben a büntető törvénykönyv szerint csalás büntetése vagy vétsége nem forog fenn. (Iparvédjegyhamisítási kihágás. 1895. évi XLII. t.-cz. 9. §. J.)

13. Végül ide tartozik azon eset is, midőn valaki az 1878. évi V. t.-cz. 258., 259. és 261. §-aiban foglalt rágalmazást vagy becsületsértést holtak ellen, vagy akkor követte el, mikor a rágalmazott vagy sértett a rágalmazás vagy becsületsértésért elkövetésekor még életben volt, de az indítványozási határidő lejárta előtt meghalt s a bűnvádi eljárás megindítását halála előtt nem indítványozta. (1878. évi V. t.-cz. 273. §.)

Ezen esetekben a B. P. 43. §-a a fő- és a pótmagánvádoló jogkörére nézve a következőkép intézkedik: «A fő- és pótmagánvádoló a vád képviselote körül általában véve a kir. ügyészség jogait gyakorolják.»

Mindazonáltal, hogy a magánvád túlkapasai miatt keletkezhető súlyos visszaéléseknek gátat szabjon, ugyanezen §. 2. bekezdése a magánvádlót jogaiban némileg megszorítja. Nevezetesen nem engedi meg, hogy a főmagánvádló a nyomozás teljesítése végett a hatóságok és közegek közreműködését kötelezőleg igénybe vehesse, továbbá nem kívánhatja, hogy az ügy iratai hozzá áttétessenek, azonkívül a vizsgálat mellőzését és az önálló közvetlen idézést a főtárgyalásra nem indítványozhatja s végül a vádtanács határozatai ellen — az eljárás megszüntetésének esetét kivéve — perorvoslattal nem élhet; egyszóval a törvény nem engedi meg, hogy a kir. ügyészségnek közhatalósági jellegéből folyó jogait gyakorolhassa.

A főmagánvádló ilyformán csak magánuton végezhet nyomozást. Amde általános szabály, hogy bűnvádi ügyben bíró eljárásnak csak nyomatékos gyanú alapján van helye. Módot kell tehát adni a sértettnek ahhoz, hogy vádját előkészíthesse, felszerelhesse, szóval, hogy a gyanút alapossá tehesse. Ez pedig csak úgy érhető el, ha a sértett a rendőri hatóságokat a nyomozás teljesítése végett igénybe veheti. E jogot biztosítja a B. P. 99. §-a, midőn kimondja, hogy a «főmagánvádló a nyomozás teljesítését a rendőri hatóságnál kérheti, mely e kérelem felett indokolt határozatot hoz.» És pedig a 84. §. (130000/99. B. M. számú körrendelet 4. és 216. §.) alapján «a nyomozást elrendeli» vagy pedig a 101. §. (130000/99. B. M. számú körrendelet 106. §.) értelmében a nyomozást megszünteti.

A nyomozás megszüntetésének akkor van helye, ha:

- a) «bűncselekmény nem forog fenn;
- b) főmagánvádló indítványát visszavonta;
- c) a további eljárástól bizonyítékok hiánya vagy azok megszerzésének rendkívüli nehézsége miatt eredmény nem várható;» végre «ha a vizsgálat indítványozására, a vádirat benyújtására, az ügy át-

tételére vagy pedig a nyomozás megszüntetésére elegendő adat van.» (Lásd Szolg. Utasítás 142. §-át és a III. rész B) fejezet utolsó bekezdését.)

A rendőrhatóság főnöke eme határozatairól, — melyek ellen perorvoslatnak nincs helye — a főmagánvádlót értesíteni köteles, hogy ennek módjában álljon akkor, mikor a B. P. 99. §. 3. bekezdése értelmében a nyomozás teljesítése megtagadott, avagy azért, mivel a tényállás tisztába hozásához bírói cselekmény szükséges, a vizsgálóbíróhoz, mint a független bíróság egyik orgánumához folyamodni a vizsgálat elrendelése végett.

De köteles a rendőri hatóság főnöke oly esetekben is, midőn a jogerősen megszüntetett nyomozásra vagy felmentő ítélettel befejezett bűnügyre vonatkozólag az elévülési időn belül új terhelő bizonyítékoknak jön tudomására, ezeket a főmagánvádlóval sürgősen közölni s egyúttal a halaszthatatlan és feltétlenül szükséges nyomozó cselekményeket a főmagánvádló indítványa előtt is teljesíteni. (130000/99. B. M. körrendelet 109. §.)

Ezzel befejeztük legújabb vádrendszerünknek jogi szempontból való megismertetését, de egyszersmind megmagyaráztuk a csendőrségi szolgálati utasítás III. rész B) fejezet szükségzavú utolsó bekezdését, mely ekként hangzik: «A mennyiben a főmagánvád eseteiben a nyomozás elrendelése, megszüntetése vagy befejezése tárgyában külön határozatot kell hozni, erre a rendőri hatóság főnöke jogosult.» (B. P. 84. és 101. §.)

Lássuk már most, hogy eme rendelkezés a gyakorlati életben minő kötelességet ró a csendőrségre, hogy a törvény és szabályok keretén belül helyesen eljárhasson.

E kérdésre általánosságban világos feleletet ad a B. P. 43., 48., 84., 99. és 101. §-aihoz fűzött magyarázat, mely röviden a következőkben foglalható össze: a főmagánvádra üldözendő büntetendő cselekményekben a csendőrség részéről nyomozás rend-

szerint csak a rendőri hatóság főnöke által kiadott felhívás után vezethető be és az a II. Szolgálati Utasítás 141. §-ban meghatározott mérvig folytatható. Ha azonban a B. P. 101. §-ban felemlített okból a nyomozás megszüntetése rendeltetett el, akkor a Szolgálati Utasítás 142. §. alapján további nyomozásnak nincs helye. Hogy jözerősen megszüntetett nyomozás után minő jogok illetik meg a csendőrséget, arra nézve ugyancsak a jelzett utasítás 144. §-a ad határozott felvilágosítást.

Igaz ugyan, hogy ez oly esetekre vonatkozik, midőn a sértett közvetlenül a rendőri hatóságnál kéri a nyomozás elrendelését, de ez a dolog lényegén alig változtat, mert sem ezen jogból, sem abból, hogy a sértett (ki alatt jelen cikkünkben mindig a főmagánvádlót értjük) a B. P. 90. és 525. §-ai szerint arra is jogosult, mikép indítványát a rendőri közegeknél is beadhatja, még nem következik az, mintha a csendőrség ugyancsak a II. Szolgálati Utasítás 98. §-ának rendelkezése folytán kötelezve lenne az indítványra a nyomozást megindítani. Ellenkezőleg; a B. P. 43. §-ának 2. bekezdése, éppen a magánvád túlkapasai ellen szükséges biztosítékok szempontjából határozottan kiemeli, hogy ennek működését kötelezőleg nem veheti igénybe.

Hisz tudvalévő, hogy sértett a legtöbb esetben a megkívánt tárgyilagosságot nélkülözi. Anyagi érdek, gyűlölet, vagy bosszú vezérli, mely szenvedélyek annyira elragadhatják, hogy képes ellenfelét alapos ok nélkül, egyéni érdekből a vádlottak padjára hurcolni.

Kétségtelen, hogy a rosszhiszemű és könnyelmű vádaskodás megtorlását a Btkv. (1878. évi V. t.-cz.) rendelkezései a hamisvád (227. és következő §§.) és a rágalmozás (260. §.) tárgyában kellőleg biztosítják, de mégsem teljesen. Mert ha akad oly gyámoltalan csendőr, ki a sértett feljelentését feltétlenül valónak hiszi és a bevádolt egyénnel szemben oly intézkedéseket alkalmaz, melyek annak jó hir-

nevét s becsületét sértik, a felületes és törvénytelen eljárás keserű levét csak a csendőr fogja meginni, míg az álnok sértett, sikerült furfangjának következményeit többnyire csak annyiban érzi meg, hogy a B. P. értelmében az eljárás folyamán felmerült büntügyi költségekben marasztaltatik el.

A B. P. idézett szakasza tehát ezen s másféle visszaélések ellensúlyozása végett csak azt akarja kifejezésre juttatni, hogy a csendőrség ily lényegtelenebb jogsértéseknél ne legyen vak eszköze a sértettnek, vagyis akkor nyomozzon, mikor annak szüksége fenfőro.

Ide vonatkozó fejtegetésünk fonalát most elejtjük és megismertetjük a nyomozás előtt felmerülő és megoldandó kérdéseket, mert ezek képezik a további eljárás alapját.

A II. Szolgálati Utasítás 101. §-a értelmében a csendőrség a magánindítványt nemcsak a csendőrlaktanyában, hanem bárhol és bármely időben *csak az erre jogosulttól* köteles elfogadni.

Kérdés tehát, ki tekintendő ilyennek? *

E tekintetben szolgáljanak irányadóul az alábbiak: Indítványozásra jogosítva van: a sértett fél, ha életkorának 16 évét már betöltötte; ellenkező esetben annak törvényes képviselője és ha ezzel nem él törvényes háztartásban, azon személy, ki gondozásával van megbizva.

Tizenhatodik évüket betöltött kiskorúak helyett, függetlenül ezek indítványozási jogától, törvényes képviselőjük is előterjesztheti az indítványt.

Elmebetegség, gyenge elméjűség vagy siketnémaság miatt gondnokság alatt lévők helyett, az indítványozás joga a gondnokot illeti.

Azoknak indítványozási joga, a kik részére pazarlás, távollét vagy szabadságbüntetés miatt neveztek

* L. II. Szolg. Utasítás, Függlék C) fejezetét, melyre nézve megjegyezzük, hogy 2. pontjának 2. és 3. bekezdése már érvénytelen.

ki gondnokot, nincs korlátozva, de helyettük az indítványt gondnokuk is előterjesztheti.

Jogi személyek (egyesületek, társaságok) helyett azok tehetnek indítványt, a kik a jogi személyt, akár az alapszabályok, akár más jogforrás alapján, magánjogi jogviszonyaiban is képviselik.

A holtak ellenkövetett rágalmazásnál és becsületsértésnél az elhalt gyermeke, szülője, testvére vagy házastársa jogosított az indítvány előterjesztésére.

A «törvényes képviselő» alatt értetnek mindazok, a kik a törvénynél fogva kötelesek a gyermek érdekeire felügyelni, tehát első sorban annak szülői (akár az atyja, akár az anyja) s ha ezek nem volnának, nagyatyja, vagy nagyanyja, illetőleg gyámja vagy gondnoka. Ide tartoznak az örökre fogadó szülők is.

Atyai hatalom alatt nem álló természetes (törvénytelen) gyermek megsértésénél a képviselőt annak anyját illeti, s ha az elhalt volna, a gondnokot, illetve gyámot.

A férj neje helyett indítványozási joggal élhet.

Ha ugyanazon vétségre vagy kihágásra vonatkozólag az indítványozás joga több magánszemélyt illet: az egyiknek mulasztása vagy ellátása a többiek jogát nem szünteti meg. Ez különösen a vagyongrónálási eseteknél szokott előfordulni, mert egy és ugyanazon dolog megrónálásánál, annak tulajdonosa mellett, más személyek is (birláló) közvetlen sérelmet szenvedhetnek. Ilyenkor a sértett felek bármelyike indítványt tehet, melyhez a többiek később csatlakozhatnak.

A szolgálati utasítás előbb idézett §-ából nyilvánvaló az is, hogy indítványra nem jogosított egyén indítványa el nem fogadható. Helyesen fog azonban eljárni az a csendőr, ki az indítványra jogosítottat a más által tett indítvány hatálytalanságáról értesíti.

Nagy fontossággal bír továbbá ama kérdés meg-

állapítása, hogy az indítvány elkésetten vagy kellő időben lett-e előterjesztve.

Az első esetben nyomozás nem teljesíthető. De kötelezővé teszi a II. Szolgálati Utasítás 99. §-a azt, hogy a sértett fél által kiállított nyilatkozattal (lásd Szolgálati Utasítás Függelék IV. rész II. számú mintát) felszerelt jelentés az illetékes kir. ügyészséghez vagy járásbíróshoz beküldessék, a szerint a mint az eset a törvényszék, vagy járásbíróshoz hatáskörébe tartozik. (Oly esetekben, midőn a törvényszék és járásbíróshoz illetékes (Btkv. 258., 259., 261. és 418. §.) a jelentés a kir. ügyészséghez küldendő be).

A második eset a Btkv. 112. §-a alapján ítéltető meg, mely így hangzik: «A magánfél indítványa azon naptól számított három hó alatt terjesztendő elő, a mely napon az elkövetett büntett vagy vétség és annak elkövetője az indítványra jogosítottnak tudomására jutott, ha a cselekmény büntethetősége időközben elévülés által nem enyészett.»

Amikor az indítvány az arra jogosított által a kellő időben lett előterjesztve, különös gond fordítandó annak kikérdésére. Ennek során az alábbiak állapítandók meg:

- a) a sértett neve, polgári állása s lakása;
- b) a feljelentett cselekmény elkövetési ideje, nemkülönbén mikor szerzett a sértett fél tudomást a büntetendő cselekményről és annak tetteséről;
- c) mi a panasz tárgya (a tett kijelentések lehetőleg úgy, mint azok mondattak) hűen feljegyzendők;
- d) sértett a feljelentett cselekményről közvetlen tapasztalás vagy csak hallomás útján értesült-e;
- e) kik a gyanúsított személyek (hol laknak, mi az állásuk, minő viszonyban állanak sértetthez);
- f) vannak-e bizonyító adatok, különösen vannak-e és kik azok a tanúk, kik a feljelentett cselekményről vagy tettesről közvetlenül vagy közvetve tudomással bírnak. (Ha a feljelentő vádjának támogatására mit sem tud felhozni, annak szintén kifejezés adandó a feljelentésben).

Ha a sértett előadása hézagossá válna, vagy ellentmondásokba keverednék, az ügy kellő kérdések felvetésével akként tisztázandó, hogy mindazon adatok összegyűjtésének, melyek a feljelentett eset megítéléséhez vagyis minősítéséhez szükségesek. Tekintve az esetek sajátosságos voltát, ez már azért is rendszerint sikerülni fog, mert az elkövetett jog sértés csakis a magánvádlót érintvén legközelebb-ről, saját érdekében beszerezte és egybegyűjtötte azon adatokat, melyekkel a tényállást kellően megvilágíthatja.

Feltéve, hogy ez be is következik, azaz sértett előadásából mindazon adatok összegyűjthetők, melyeknek alapján sikeresen képviselheti vádját, nyomozásnak nincs helye. Ilyenkor a szabatosan és tárgyilagosan megszerkesztett feljelentés a «Nyilatkozat» kíséretében az illetékes helyre beküldendő.

Nem teljesíthető a nyomozás akkor sem, ha a sértett előadásából kétséget kizárólag megállapítható, hogy büntetendő cselekmény nem forog fenn.

Nincs helye a nyomozásnak akkor sem, ha a tényállás tisztába hozásához bírói cselekmény szükséges. (Bírói szemle, tananak eskü alatti kihallgatása, lefoglalás, házkutatás, letartóztatás, l. Szolgálati Utasítás 114. §-át), de ez esetben a nyilatkozattal felszerelt jelentés, a sértett kérelmére, az illetékes helyre haladéktalanul előterjesztendő.

Miután nincs kizárva azon eshetőség, hogy sértett a csendőrség eljárásába nem akar belenyugodni, felhívandó, hogy a nyomozás teljesítését a rendőri hatóságnál kérje, illetve indítványával forduljon a járásbíróshoz, a törvényszéki eljárás tárgyát tévő ügyben pedig a vizsgálóbíróhoz.

Kérdés már most, hogy mikor van nyomozásnak helye?

Erre a B. P. 528., illetve még részletesebben a 130,000/99. B. M. körrendelet 42. §-a felel meg, mely szerint a kir. járásbíró hatáskörébe utalt bűnvádi ügyekben a nyomozás csakis a mellőzhetetlenül

szükségekre szorítkozhatik és a nyomozás csak annyiban teljesítendő, a mennyiben:

a) «a bűncselekmény nyomokat hagyott hátra s ezeknek hatósági megállapítása szükséges;

b) a tettes, részes vagy a tanuk kiletének s holtartózkodásának kipuhatolására (vagy a terhelt letartóztatására) van szükség; végre

c) a bűnjelek beszerzendők vagy visszatartandók.»
Lássuk mikép valósítandók meg e rendelkezések a gyakorlati életben?

Ime egy példa:

Goldstein Sámuel panaszt emel Kiss Péter, Varga János és ismeretlen társuk ellen, mert ezek tiltakozása daczára hálószbójába mentek, hogy ott folytassák az ivóban megkezdett mulatságukat. Miután kiutasítottasuk ellenére is bennmaradtak szobájában, megtagadta a megrendelt ital kiszolgáltatását. (Btkv. 332. §.) Erre Kiss Péter és Varga megrohanták, ütlegelések között a földre teperték, (Btkv. 261. §.) s az alatt, míg az előtte ismeretlen egyén botjával néhány oly súlyos ütést mért reá, hogy testi sértést szenvedett, (Btkv. 301. §.) Kiss egy zsebkéssel még pajesztét (hajfürtjét) is lemetszette. (Btkv. 261. §.) Azután valamennyien elhagyták korcsmáját, de midőn az ivószbóban áthaladtak, az üvegesajtó 4 ablakszemét bevették, az asztalról pedig két palaczkot s 5 poharat leütöttek s így azok is összetörttek. Összes kára 6 korona. (Btkv. 418. §.) Mindezek folytán kéri a bűnvádi eljárás megindítását.

A panasznak a már leírt módon történt felvétele után a *hatósági orvostól* (törvényszéki-, törvényhatósági-, államrendőri, járási- vagy körorvostól) a sérülésre vonatkozó látlelet beszerzendő, mert a jelen esetben ez képezi a bűncselekmény egyik nyomát. Együttal megállapítandó, hogy a sértés tényleg bottal vagy mily eszközzel s mily módon lett ejtve. Több sérülés esetén az is megállapítandó, hogy mindegyik ugyanazzal az eszközzel ejtetett-e? Látlelet be nem szerzésésekor a nyomozó csendőr

saját tudása és meggyőződése szerint állapítsa meg a testi sértés minőségét.

A vagyronrgalást illetőleg meghatározandó az elkövetés, illetőleg a közreműködés módja s eszköze, az okozott kárnak, továbbá az emberek életére vagy egészségére bekövetkezett vagy bekövetkezhetett veszélynek nagysága. (L. II. Szolgálati Utasítás 133. §.) A mennyiben aggodalom merül fel az iránt, hogy a sértett kárát tulmagasra becsüli és más megbízható mód nem áll rendelkezésre, a bekövetkezett tényleges kár nagysága tanuk, illetve szakértők által állapítandó meg.

Ha Goldstein a tanuk neveit és azok lakását nem tudná közölni, akkor azok fellelhetése végett a kellő puhatólás * megejtendő. Ha a kikérdezett tanuk sértett előadását megerősítik, esetleg az ismeretlen terhelt nevét és lakását is betudják mondani, nincs egyéb teendő hátra, mint a botot és kést mint bűnjelét beszerezni. E célból terheltek felszólítandók azok átadására. Akár járjon e felhívás eredménytelen, akár nem, a további nyomozó cselekmények — a következő bekezdésben felemlített esetek kivételével — abbanhagyandók, mert a II. Szolgálati Utasítás 120. és 121. §-ai értelmében házkutatás gyanu alapján csakis a rendőri fegyület alatt álló egyének vagy szokásos büntetettek házában tartható. Minden más egyén ellen a hatóság, illetve bíróság rendelkezheti el a házkutatást.

Igen ám, de bekövetkezhetik oly eshetőség is, mikor a járőr az igazságszolgáltatás magasabb érdekeinek kielégítése végett elővezetést, illetve elfogást is köteles teljesíteni. E jog gyakorlása, ily lényeg-

* Kipuhatólásnak akkor van helye, a midőn a pusztá gyanu vagy mivel támogatott feljelentés esetén első sorban még a tényálladékra, a tettes személyére s bűnöségére vonatkozó adatok, bizonyítékok létezése s azok feltehetőlathása iránt kell előbb tudakozódní s tájékozást szerezni. Az ilykép beszerzett adatoknak megállapítása pedig már nyomozást képez.

telenebb esetekben minden esetre nagy gondosságot igényel, mert a B. P. oltalomba veszi ilyenkor a terhelt szabadságának érdekeit (149. §.), de vigyázni kell azért arra is, hogy a tulzott óvatosságból vagy humanizmusból a társadalom érdekei és az állam büntetési joga valamiképp csorbát ne szenvedjenek. Az irányt különben a B. P. 536. §-ának 3. bekezdése eléggé megszabja, a mennyiben kimondja, hogy a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozó bűncselekmény esetén csak akkor van helye az előzetes le tartóztatásnak, ha a cselekmény szabadságvesztés büntetéssel büntetendő és ha a terhelt ellen igen nyomatékos gyanu merül fel, de ekkor is a 141. §-nak 2., 4. vagy 5. pontjában felsorolt esetekben. Már most figyelembe véve, hogy minden más esetben fogatosítandó elővezetés, illetve elfogás ok és cél nélküli lenne, mi sem következetesebb, mint az, hogy a járőr is ezen rendelkezéshez képest jár el. Vagyis akkor teljesít elővezetést, illetve elfogást:

a) ha a terhelt a bűncselekmény elkövetése után megszökött, vagy azzal a célzattal, hogy magát a bűnvádi eljárás alól elvonja, elrejtőzött, vagy ha bizonyíték forog fenn arra nézve, hogy a szökésre előkészületet tett, vagy azért, mivel állandó tartózkodó helye vagy rendes keresetforrása nincs, vagy mert ismeretlen és magát igazolni nem tudja, így megszökésétől alaposan tartani lehet;

b) ha terhelt nem magyar honos és alaposan kell tartani attól, hogy szabadlábban hagyása esetében a hatóság újabb idézésére nem fog megjelenni;

c) ha a terhelt az ellene indított eljárás alatt újabb büntetett vagy vétséget követett el, vagy ha bizonyíték forog fenn arra, hogy a terhelt a megkísérelt büntetendő cselekményt befejezni akarja vagy azzal fenyegetődzött, hogy újabb büntetendő cselekményt fog elkövetni.

A helyes közéletű bizonyára megtalálja ily esetekben az a csendőr, kinek szeme előtt lebeg ez az általános jelszó: elkerülhetetlen szükség esetében.

Ez az elkerülhetetlen szükség pedig akkor áll be, midőn akár a nyomozás, akár a későbbi bünvádi eljárás sikerének megfiúsításától vagy ennek lehetetlenné tételétől lehet tartani.

Olyankor, midőn a terhelt elővezetés végett őriztet alá vétetett vagy elfogatott, az őrsparancsnoksághoz bekisérendő, vagy ha a járásbiróság, melynek a terhelt átadandó, közelebb fekszik, mint az őrsparancsnokság, ennek adandó át. (II. Szolgálati Utasítás 42. és 102. §. b) pont).

Ezek után kiegészítjük magyarázatunkat azon esethezésre nézve, midőn a járőr saját észlelése folytán szerez tudomást a főmagánvádra üldözendő büncselekményekről.

Figyelemmel a megelőző (preventív) szolgálatból folyó azon elvre, hogy mindennemű törvénsértés meggátlandó és annak megkísérlése csirájában elfojtandó, nagyon természetes, hogy a járőr általában ily megkezdett büncselekmények folytatását vagy megismétlését a panasz indítvány vétele előtt is közbelépés által megakadályozni tartozik.

Ebből azonban korátem következik, hogy a csendőrség minden lében kanál legyen. Ezért nem hangsúlyozható eléggé azon elv, hogy kizárólag csakis akkor lépjen fel, mikor ezt a testi épség vagy vagydon ellen irányzott közvetlen erőszak vagy támadás elhárítása indokolta teszi. De ilyenkor is csakis azon *elhalszthatlan* intézkedéseket tegye meg, melyek a büncselekmény nyomainak fentartására, illetőleg a büncselekményből származható kár vagy hátrány elhárítására szükségesek. Ezenkívül arra is jogosult, hogy a tettenkapott ismeretlen egyént a törvény nevében való felszólítással arra késztesen, hogy vele menjen, sőt ha az a felhívásnak nem engedelmeskednék, neki a törvény nevében előleges őriztet alá vételét kijelentse. (Szolgálati Utasítás 38. §.) A további eljárás azután a körülményektől függ. (L. II. Szolgálati Utasítás 117. §. VI/h. és VII/3. pontját.)

Nyomozó cselekmények tehát nem végezhetők, mert ezt a B. P. különös fontosságú 3. §-a az indítvány megtétele előtt tiltja.

Kivételt csak azon eset képez, ha kétség merül fel az iránt, hogy valamely büncselekmény hivatalból vagy főmagánvádra üldözhető-e? Ilyenkor első sorban azok az adatok pühatolandók ki, melyeknek alapján ezen kérdés eldönthetővé válik.

Igy pl., hogy a leggyakrabban előforduló esetekből soroljunk fel néhányat: A verekedés színezését magán viselő dulakodásnál, mely nyilvános helyen történik, megállapítandó, hogy a személyek kölcsönösen ütlegették-e egymást (Kbtkv. 75. §.) vagy se? mert csak egyoldalú bántalmazás képez a Btkv. 261. §-ába ütköző becsületsértést.

Szabad téren fekvő áru vagy terménykészletnek, földtől el nem vált, vagy garmadában vagy halomban lévő gabonának, építési vagy tüzelésre szolgáló anyagkészletnek szándékos felgyújtásánál (Btkv. 422. §.) a mennyiben a közveszély ki volt zárva, megállapítandó az előidézett kár nagysága. Mert főmagánvádra üldözendő vagyonrongálás csak akkor forog fenn, ha az okozott kár 100 koronát meg nem halad.

A vagyonrongálás gyakran befoglaltatik más büntetendő cselekmény tényálladékában, mint pl. a lopásban, ha a tolvaj azért lopta el a lovat, hogy leszurja és bőrét eladhassa. A főcselekményt ily esetben mindig a lopás képezi.

De megtörténhetik, hogy a vagyonrongálással valamely kihágás jön kapcsolatba. Ilyenkor az utóbbi csak akkor olvad bele amannak tényálladékába, ha ez az illető kihágás büntetendő tartalmát is teljesen kimeríti. Így pl. valaki másnak az ökrét járomszöggel kegyetlenül úgy összeveri, hogy az hosszabb időre munkaképtelenné lesz. Habár a sértett nem is kívánja a megtorlást, mégis a terhelt abban az esetben, ha az állapot nyilvánosan botrányt okozó módon kinozta, a Kbtkv. 86. §. alapján jelen-

tendő, sőt a Szolgálati Utasítás 117. §-ának VII/2. pontjában foglalt körülmények közt elő is vezethető.

A Kbtkv. 126. §-ába ütköző tulajdonelleni kihágásnál kipuhatólandó, vajjon a kizárólag emberi élelemre vagy élvezetre szolgáló ezikken kívül, nem lopatott-e el azok tartálya, egyszóval más idegen ingó dolog avagy állatok tápszere, mert utóbbi esetben már nem főmagánvadra üldözendő bűncselekménnyel áll szemben a járőr.

A földtől el nem választott termék felhasználása által elkövetett vagyonrongálás, illetve tulajdonelleni kihágás, az újabb joggyakorlat folytán a mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t. c. szerint esvén elbírálás alá, a mennyiben súlyosabb bűncselekmény fenn nem forog, illetve ha az okozott kár 60 koronánál nem nagyobb, az idézett törvény idevonatkozó szakaszai szerint kell eljárni.

Ha a puhatóldozás, illetve nyomozás során kiderül, hogy az elkövetett bűncselekmény főmagánvadra üldözendő, erről az indítványtevésre jogosított értesítendő. A további teendőkre nézve ennek elhatárolása lesz irányadó. Azaz indítványtétel esetén a járőr akként jár el, mint azt már megelőzőleg ismertettük. Olyankor pedig, mikor a terhelt őrizet alá vétetett, alkalmat kell neki szolgáltatni az igazolásra, mivel elővezetésére, illetve elfogására csak akkor jogosult a járőr, ha annak kiléte ismeretlen. Ezt így rendeli el a B. P. 141. §-a és a II. Szolgálati Utasítás 117. §-ának V. pontja. Ha tehát a tetten kapott nemcsak nevét, hanem lakását, foglalkozását, vagy rendes keresetforrását okmányokkal, megbízható tanakkal, vagy egyéb elfogadható módon igazolni nem tudná, neki az elővezetés, illetve elfogás a II. Szolgálati Utasítás 37., illetőleg 35. §-ai szerint szabályszerűen kijelentendő, ellenkező esetben pedig szabadon bocsátandó. (II. Szolgálati Utasítás 38. §-a.) Egyebekben az eljárás annyiban változhatik, hogy feljelentés helyett tényvázat szerkesztendő.

Megtörténhetik azonban az is, hogy a sértett a terhelt megbüntetését nem kívánja. Ilyenkor a további nyomozás abban hagyandó és a netán őrizetbe vett terhelt szabadon bocsátandó, de csakis akkor, ha elővezetése közbiztonsági vagy közrendészeti szempontból nem szükséges. (L. II. Szolgálati Utasítás 117. §. VIII. és IX. pontjait.)

A mi ily esetekben a házkutatás és személymotosítás megtarthatását illeti, arra nézve a II. Szolgálati Utasítás 120—122. §§-ai mérvadók.

Ezzel bejeztük értekezésünket, mely ha nem is a legrészletesebben, de mindenesetre felöleli a főmagánvadra üldözendő bűncselekmények nyomozási eljárására vonatkozó összes anyagot olyképp, hogy kifejezést adhatunk ama reményünknek, mikép a csendőrség a törvény szellemének megfelelőleg sikeresen és szabatosan teljesítheti e tekintetben vállaira nehezedő feladatát.

Irányelvek a járás és őrsparancsnokoknak alárendeltjeik erkölcsi nevelésére és fegyelmzésére.

A m. kir. csendőrség, valamint más országek csendőrségének czélja és feladata, vagyis a közbiztonsági szolgálat teljesítése különösen a modern államokban nemcsak a tiszt és altiszt kartól, hanem a csendőroktól is magas erkölcsi alapot és nagyfokú értelmiséget követel meg. A szervezetből kifolyólag úgyszólván az egész szolgálat az altisztek vállain nyugszik, a kiknek tehát okvetlen szükséges kellék a magasfokú erkölcsi alapon és intelligencián kívül még a katonai nevelés is, hogy alárendeltjeik cselekményeieirt a reájuk háramló felelősségnek és így feladatuknak megfelelhessenek.

A csendőrség erete katonai szervezetében rejlik s így a testületnek egyes tagjai is csak akkor felel-

hetnek meg hivatásuknak, ha első sorban jó és képzett katonák és pedig annyira, hogy ez által a kevesebb követelményekkel bíró többi csapattestek legénysége nagy zömének értelmi fokán nemcsak külsőleg, de belsőleg is felülemelkednek.

A csendőr-altiszt, de meg minden csendőr is legelső sorban hivatásos katona s mint ilyenek győzik csak le a hivatásukkal járó, sokszor életüket és egészségüket tönkretévő fáradságos szolgálatuk nehezégeit.

Ezen nehézségek leküzdésére szükséges az erkölcsi erő és a fegyelem, utóbbit különben is a katona szó már magában foglalja.

Ebből látható, hogy az erkölcsi erő és a fegyelmzés alapja az egész testület létének és a tevékenységéből kifolyó eredménynek s így a legkiválóbb katonai erény, mert csak utána jön a képesség és ügyesség.

A jellemességre és ügyességre való nevelésnél ép úgy mint minden neveléshez is, első sorban a fegyelem szükséges.

A régebbi időben a katonákat a céljuk elérésére, vagyis a harcztéren való használhatóságra a félelmen alapuló nagy fegyelmzéssel mondhatni idomították, miután a vonal- és oszlopharczást idejében a jelenlegi rajvonal helyett zárt alakzatok a harcztéren is alkalmazást nyertek, így tehát a katonának az önálló szolgálata teljesen ismeretlen volt, vagyis az edzett, idomított és szigorú büntetésekkel fegyelmzett tömeg döntötte el a harc eredményét.

Ekkor a katonának az egyénisége teljesen eltűnt. csakis a vezetőknek jutott szerep az egyéniség nyilvánításában. A szigorú büntetésektől (megvesszőzés stb.) való félelem, az idomításból kifolyó megszokás, szívhez szóló rövid lelkesítő beszéd, vallási rajongás és a vezetők fényes példaadása hatott ezen katonai tömegre úgy, hogy a világtörténelmi fényes cselekményeknek okozóivá váltak.

Nagy Napoleon az istentagadó katonáin a becsület szívhez szóló beszédével óriási hatást ért el.

Itt tehát az erkölcsi nevelésre, értelem fokozására a nagy tömegnek szüksége nem volt, hanem elvégzett mindent a fegyelmzés, idomítás és példaadás.

Jelenlegi viszonyok között, a midőn a harcztéren a rajvonal- alakzat és ebből kifolyólag a rajvonalat képező csatárok egyéni önálló kiképzésére, okulva az újabb fegyvertechnika és az újabb háborúk tanulságain, nagy súlyt helyeznek, nem elégséges már az idomítás és a régi félelmen alapuló fegyelmzés módja, hanem a csatár egyéni önállóságának tudatos fegyelmzéssel, az erkölcsi alapon álló katonai neveléssel, jellemképzéssel párosítva, valamint az úgynevezett szoktató gyakorlatokkal igyekeznek az alapját megvetni. Mert a csatárok bizonyos foku önállósága kívánja a tudatos cselekményekre való neveléssel járó egyéniségek előtérbe tolását, miután az egyéniségek ereje fog a jövőben a háborúban döntő szerepet játszani.

Hogy minő szükség van a katonának a vallási erkölcsi alapelveiből merített erkölcsi erőre a legválságosabb pillanatban, az nagyon jól kivethető Solowjow K. S. 34. kelet-szibériai lövészkred százados századparancsnokának a legutóbbi orosz-japán háboru alkalmával szerzett tapasztalataiból, a ki a következőket mondja: «A hosszantartó modern ütközetek (egyfolytában két hétig is eltart) óriási erkölcsi erőt szükségesnek és a testet félelmen előveszik. Rendkívüli nagy erkölcsi és egyidejűleg testi erőre van szükség napokon keresztül a legelső tűzvonalban feküdni a nélkül, hogy felváltás jöjjön. Ily alkalommal a katona kénytelen egy földgörgöngy mögött lőni, enni, inni, aludni és meghalni. Nap-pali nyugalmát elveszi a folyton tartó tűzharc, az éjszakát pedig a pokoli sötéttségben a meglerő támadásnak idegölő várása teszi elviselhetetlenné. — A pokoli sötét éjszakában ha egy gyufát meggyuj-

tottak, azonnal 20—30 lövedék repült fejük mellett, azonban soknál nem mellette. Ehhez járult a sok sebesült és halott, úgyannyira, hogy egynehány órával egy tűzállásnak a megszállása után a magaslat lábánál a sirhalmok hosszú sorai keletkeztek és azok folyton nőttek. A modern fegyvertűz az emberre rendkívül erős hatással van. Ügylátszik, mintha a levegő tele volna lövedékekkel, panaszos zümmögésük elől, hátul, jobbra és balra hallatszik. A mint az első lövés hallható lesz, a tréfák és beszédek elnémulnak, a katonák komolyak lesznek, sapkájukat levéve keresztet vetnek és azután nyugodtan folytatják a tűzharcot, csak a sápadt arcok és az ideges, hirtelenkedő lövések mutatják még a bensejükben esetleg meglevő küzdelmet.»

Ezekből látható, hogy az erkölcsi erő és értelem nélkül a katona, a hadsereg meg nem állhat. Az erkölcsi erő legmagasabb foka általában szükséges, míg az értelem fokára nézve az egyén önállóságának nagysága adja meg a mértéket, vagyis minél önállóbb szolgálata van a katonának, az értelmi kiképzésének foka annál magasabb kell, hogy legyen! Nem lehet tehát a magas erkölcsi erő és érteleme nevelendő katonát a régi rendszer mellett idomítani, hanem azt jóakarattal erre nevelni kell.

A csendőrség szervezete és szolgálata már a legutolsó próbacsendőrtől is nagyfokú önállóságot és ebből kifolyólag értelmi tevékenységet követel, a mi fokozatosan járóvételő, másod altisz, őrs és járásparancsnokig hatványozva megy felfelé, de sőt a testület legénységének minden egyes tagja juthat oly helyzetbe, a midőn más vagy saját élete szóban forogván, önállóan és határozottan kell cselekednie, ha tehát valamelyik katonát önállóságra kell kiképezni, úgy első sorban a csendőrlégénység az, a melynek az önállóságra való nevelésének szükségessége minden kétséget kizár.

Annál nagyobb szüksége van tehát a csendőrlégénységnek a helyes fegyelmezésre, erkölcsi erőre

és az értelemre, mert ezek nélkül a csendőr el sem gondolható.

A szervezetről fogva első sorban is a csendőraltisztek jönnek tekintetbe, mint alárendeltjeik fegyelmezői és nevelői, mert az övéké első sorban is a szolgálatot irányító szabályok és utasítások pontos végrehajtásának a kötelessége s így ezen végrehajtásból is a sikernek a megfelelő része.

A csendőrnek az önálló szolgálatra való kiképzése pedig okvetlen megköveteli, de meg a szabályzat is megköveteli és előírja, hogy a fegyelmezésnél és nevelésnél első sorban az egyén tulajdonságai jönnek tekintetbe, vagyis az emberek különfélesége, illetve azok jó és rossz tulajdonságainak mennyisége, eldurvulás, érzékenység, értelmesség stb. kell, hogy a fegyelmezőt és nevelőt szigorúan irányítsa, a miért is az előjárónak az alárendeltjei legalaposabb megismerése szükséges, mert különben helyesen se nem fegyelmezhet, sem nem nevelhet.

A nevelés a jellemnek erkölcsi alapelvek szerinti fejlesztése. A jellem pedig azon teljes összhangzat és következetesség, mely egész cselekvésünket vezeti.

Első dolog az erkölcsi nevelésben a jellem képzése, mert értelmileg a legképzettebb ember is lehet jellemtelen.

A jellemképzésben legfontosabb, hogy az alárendeltkebe erkölcsi elveket kell beültetni, a melyek a vallási tanításból az értelemben még úgyis megmaradtak.

Az alacsony gondolkozásmód, ravaszság, hazugság, bajtársak ellen való áskálódás stb. kiirtandók. A nyíltszívűség, az őszinteség és jó akarat ápolása előtérbe lépjen. Tanulja meg a csendőr, hogy az őszinte nyíltsággal mindig többre megy, mint a hazugságokkal.

Hosszadalmas volna leírni mindazon erkölcsi hibákat, a melyek részben a törvényekbe és szabályzatokba, de leginkább a vallás alapelveibe ütköznek,

de nem is lehet az cél, mert azt minden egyes altiszt tudja, mert lehet mondani, hogyha úgy alkalmazná, mint a mint tudja, akkor soha figyelmeztetésre szüksége nem volna.

Az egész testület kell tehát, hogy erkölcsi alapon álljon, mert a fegyelem maga nem elégséges arra, hogy a testületnek egészséges szellemet adjon, mert lehet ugyan a fegyelemmel rövid időre legyőzni valamit (a mi a legkényelmesebb), de gyökeresen megjavítani csak erkölcsi neveléssel, vagyis az egyéneknek többé-kevésbé magasabb erkölcsi nivóra való hozatalával lehet.

A fegyelem hatalmának erkölcsi nevelés nélküli túltengése ugyancsak túltengést (reactio) szül, miután a fegyelem hatalmának is egészséges alap kell.

A fegyelem alapja a feltétlen engedelmisség.

A feltétlen engedelmisség csak akkor válik hasznossá, hogyha nem az akarat megtörésén alapszik, hanem az önkéntes alárendelésen, vagyis tudatos engedelmisség legyen, illetve az alárendelt akarjon engedelmeskedni, a mire azonban először is nevelni kell.

A tudatos engedelmisség bekövetkezhetik:

1. Az előjáró tekintélye, illetve az ahhoz való ragaszkodás és szellemi fölényének elismeréséből kifolyó feltétlen bizalomból, ha az alárendelt előtt teljesen ismeretlen is a parancs célja.

2. Az alapos kiképzésnek eredményeként a parancs céljának azonnali helyes felfogásával.

3. Megszokásból.

Az engedelmisség még lehet félelemből is, a mi azonban csak addig megbízható, míg egy másik dolog nem lép előtérbe, a mitől az illető még jobban fél, p. o. válságos pillanatban, ha élete veszedelemben van, mert meghalástól még jobban fél, de meg más, a parancsadó félelemgerjesztésével szembeni nagyobb behatás is közbe jöhet. A félelemből való engedelmisségnél ilyenkor az erkölcsi alap hiánya szembeötlően kitűnik.

A feltétlen engedelmisségnek tehát meg kell lenni, de ez csak úgy hasznos, ha erkölcsi nevelés útján létrejött tudatos engedelmisség.

Dr. M. Campeanu: Versuch einer Militär Psychologie (Katonai lélektan kísérlete) című művében a következőket mondja az alárendelték ragaszkodására és az előjárók tekintélyére vonatkozólag: «Bizonyos, hogy a tömegben könnyebb félelmet, mint ragaszkodást kelteni, a félelem azonban a parancsnoknak igen megbízhatlan támasza. Csupán ragaszkodás biztosítja a teljes odaadást, melyek nélkül a csapat nem más, mint a zsoldosoknak oly tömege, melyekkel nagy eredményeket elérni nem lehet s mely nélkül a legválságosabb pillanatban vallunk kudarcot. A ragaszkodás ápolása tehát fontos kötelesség s a mely parancsnok erre nem képes, helyét be nem töltheti.»

A parancsadás módjára nézve a következőket mondja: «Vannak zsarnoki természetű parancsnokok, kik meg vannak szokva magukat a mindenség központjával tekinteni, kik nem tűrnek magukon kívül mást, mint bámulókat és meghunyászkodókat.

Ha ily parancsnoknak odaadó, engedelmes, gyors, bátor, öntevékeny és hivatásáért rajongó csapatot adnak kezei alá, azt rövid néhány hét alatt teljesen megváltoztatja, vagyis tönkreteszti.»

A katona aggályosságára (felelősségtől való félelem) nézve azt mondja, hogy ez az egyéni képesség hiányában gyökeredzik.

Ezekből látható, hogy a járás- és őrsparancsnokok miféle főhibákba eshetnek.

A hadtörténelemben számos példa bizonyítja, hogy az alárendelték ragaszkodása minő fontossággal bír a kitűzött cél elérésére.

Hogy az alárendelték ezen ragaszkodása a bánásmódon és gondoskodáson felül még az előjáró egyéni varázsának is következménye, az is bizonyos és szinte számos példa bizonyítja.

Ott volt Nagy Napoleon, a ki Elba szigetéről

Franciaországba való visszatérésekor pusztán az egyéni megjelenésével nemcsak hadsereget gyűjtött maga mellé, hanem az ellene küldött hadsereg is átpártolt hozzá.

Nemcsak válságos időben, hanem mindig szükségés az alárendeltek ragaszkodása, mert a nélkül a válságos időre való előkészítés, tehát az igazi katonává való nevelés teljesen lehetetlen.

Ha ragaszkodás nincs, akkor az alárendeltek érzelme vagy közönyös, vagy inkább rosszhiszemű, ez utóbbi esetben az előljáróját mintegy ellenségének tekinti.

Az önálló parancsnokok egyéniségé azon tulajdonság, a mely után az alárendeltjei igazodnak, vagyis egy önálló parancsnok, ha kiváló egyéniséggel bír, ezen tulajdonsága teljes garanciát nyújt az alárendelt alosztályainak megfelelő állapotáért, mert a hatalom a kezében van és csakis az emberi gyarlóság által szült úgyszólván megakadályozhatatlan hibák keletkezhetnek.

De másrésről mikép nevelhet, vagy mikép befolyásolhat egy közönyös és ellenségnek tekintett előljáró? Erre csak egy felelet van, csakis a megfélemlítés marad egy oly előljárónak hátra az alárendeltekre való hatás eszközeül, míg a többi helyesebb és szükségesebb eszközök teljesen elenyésznek.

A jó példaadás a hatás legfontosabbikja, egy közönyös és ellenségnek tekintett előljárónál lehetetlen az alárendeltek részéről beléje helyezett bizalmatlanság végett.

Fontos megemlékezni még a katonánál előforduló úgynevezett aggályosságról (felelősségtől való félelem), a mely rendszerint sok járás- és őrsparancsnokban inkább megvan, mint alárendeltjeikben, miután azoknak a felelőssége is nagyobb mint alárendeltjeinek. Hogy az aggályosság az egyéni képesség hiányában gyökeredzik, az minden kétséget kizár, de hogy minő kinövése és eredményei

vannak, az pedig néha egyenesen szomorú és szálnalmas.

Rosszul hat az aggályosság az összes katonai erényekre, de sőt sok esetben azokat meg is semmisíti.

Még a legjobb akaratú aggályoskodó egyén sem lehet jó előljáró, mert a felelősségtől való félelem miatt határozatlanná válik, a mit határozott alárendeltjei rendszerint kizsákmányolnak, de viszont ezen alárendelteknek a benne helyezett bizalma megcsökken, tekintélye elenyészik és ebből kifolyólag a fegyelem meglazulása bekövetkezik.

Az aggályoskodásnak a legsúlyosabb oldala felelősségre vonás esetén a felelősségnek az alárendeltekre való mesterséges reányomása, vagyis az alárendeltekkel való takarózás.

Különösen fontos azon tapasztalt körülmény, hogy az alárendeltek nem az egyéniséghez mért folytonos korholása (t. i. annak semmiféle dolgát nem találja jónak) azt úgy zavarba hozza és megfélemlíti, hogy az önállóságának rovására adott alkalommal a szolgálatát nem képes teljesíteni, p. o. nagy tömegnél a nem engedelmeskedő tömeggel szemben az erélyességét különösen előljárója előtt teljesen elveszíti, mert félelemből a folytonos korholások miatt nem képes határozottan és erélyesen fellépni, miután mindig attól fél, hogy valami rosszat tesz és ismét korholás lesz a vége. Ez különben szól a közömbös és félnék alárendeltekre is.

A fegyelemkezelésnek egy fontos kelléke a legszigorúbb következetesség és az ehhez szükséges tapintat.

A tapintatlan előljáró sokszor tapintatlan fellépésével maga idézi elő a fegyelmetlenséget.

A tapasztalat igazolja, hogy még a teljesen eldurvult és erkölcsileg züllött alárendelt is az igazságosan jóakarattól a javítását célzó legszigorúbb fenytésének igazságosságát a legtöbb esetben belátja, bár sok esetben már ezen fenytés sem javít rajta.

Egy főelvnek tekintendő az, hogy az erkölcsileg bármely fokig elzüllött alárendeltnek a fegyelmezése az elbocsátáson kívül sohase legyen annyira lenyomó, hogy az a végsőig elkeseredjen, hanem mindig egy úgynevezett kapu hagyandó, a melyen az illető belépve a javulás útjára reá léphet, vagyis a mód a javulásra mindig megadandó.

A következetesség szigorúan megkívánja, hogy az előljáró az általa kiadott parancs teljesítését a legmagasabb fokban megkövetelje és az esetleges ebből eredő mulasztásokat az egyéniségekhez mérten javítás céljából megtorolja.

A parancsadás anyagának helyes megválasztása az előljárónak egyik legnehezebb feladata.

Nagyon sok előljáró összetéveszti és nem tudja helyesen megválasztani a parancs anyagát, a mi alárendeltjeinek nagy ártalmára van, miután a parancs mikénti teljesítésében megszokásból a fontos dolgokat elrendelő parancs is szenved.

A parancs anyaga, az oktatás és nevelés anyaga és a katonai illem anyaga különböző dolgok, melyek ugyan együttesen is működnek, tekintve, hogy a nevelésnek a fegyelmezés képezi az alapját, de azért jó nagy részben egymástól különböznek. Szélsőségeket véve példának, az őrsparancsnok helyesen nem parancsolhatja alárendelt csendőrének, hogy legyen olyan illedelmes mindig, mint egy művelt ember, mert az a nevelés dolga; de még az sem volna helyes dolog, ha írott parancsban a művelt ember tulajdonságait sorba leírná és azt az illető előtt felolvasva, annak pontos végrehajtását azonnal, esetleg rövid idő alatt követelné, mert a mi a nevelés anyagát képezi, abban csak irányt adhat, helyesen szoktathat, figyelmeztethet, de határozottan nem parancsolhat helyesen.

A jó előljárónak tehát tudni kell, hogy a parancs anyagát mi képezheti és rendkívüli fontos, hogy ebben egy bizonyos határt betartson, mert különben a fontos parancsok végrehajtásának helyességét

veszélyezteteti és alárendeltjeinek fegyelmét megbontva, a legnagyobb fokú következetlenség hibájába esik.

Ugyanez áll a parancsok számának túltengésére is az úgynevezett szolgálati fontoskodásra, miután az okvetlen szükséges és fontosnak a fogalma összevegyül a kevésbbé szükséges és fontosnak a fogalmával és ezáltal egy chaos keletkezik, a melyben az okvetlen szükséges és fontosnak a fogalma elmerül s így elenyészik.

Főelv tehát, minél tapintatosabban parancsolni, de a végrehajtást a legszigorubbán megkövetelni, míg a parancs anyagát nem képezhető dolgokat az oktatásra és nevelésre fordítani.

Óvakodjon az előljáró az úgynevezett szolgálati frázisoktól, mert azoknak céljuk, komoly alapjuk nincs, hanem egyszerűen a szemnekvaló munkát elősegítik s így az alárendeltet határozottan rontják. Különbösen is a frázisok az illető azokat használó egyénnek csekély értelmi vagy képzettségi fokát igazolják, vagy pedig egy bizonytalan, nem tudott, esetleg eltitkolni szándékolt dolognak az el-takarására szolgálnak. Mindkét eset sajnálatos.

Az úgynevezett frázisok nagy szerepet játszanak ama bizonyos nagy tevékenységgel csoportosított semmit tevésnél, a mely a sokoldalú lázas tevékenységnek látszatát akarja mutatni, vagyis egyszerűen a szemnekvaló munkában gyakran használva lesz; óvakodjon ezektől az előljáró, mert az ilyen példa méltatlan.

A katonai magatartásnak és az úgynevezett katonás cselekményeknek az előljáró részéről mindig mutatnia kell az igazi katonát, vagyis cselekményeinek, magatartásának minden alkalommal összhangzásban kell lennie a helyes katonai gondolkodás módjával.

A kikülvönített csendőraltsztek leginkább polgári elemmel érintkezve, ha kellő katonai nevelésben nem részesültek és abban elhanyagolva lesznek, elpolgá-

riasodnak, vagyis a katonai gondolkozásuk polgári gondolkozássá válva, a katona és polgár közti űrben levő neveléses torzalakká fejlődnek. Az ilyen félkatonáknál ennek megnyilvánulása többféle alakban mutatkozik és pedig vagy a külső magatartásban, nem értve azonban a kor által létrejött kevésbé feszes tartást, vagy pedig ennek ellenkezője a külső magatartásukban a katonát utánzó bizonytalan, neveléses, tulhajtott mozdulatok túltengésében és végül mindig nyilvánul a nézetekben, a melyeket katonai, vagy azzal összefüggésben levő más dolgokra vonatkozólag nyilvánítanak. Az igazi katonának a szemét és fülét sértik a félkatonának bizonyos alkalmakkor erőltetett magatartása, vagy nézetei. — Elképzelhető egy ilyen előjárónak a működése és példaadása az alárendeltjei előtt, méltán lehet kérdezni, hogy minő eredményeket fog az elérni?

Az igazi és értelmes katonának magatartását és gondolkozásmódját illetőleg úgy kell szolgálatban is minden téren mozognia, mint a megszkott és jó tánczosnak a bálterem sima parkettjén, mert az utóbbi is elkövethet sok hibát, de sohasem olyankat, a melyekkel nevelésessé válna, míg a bálterem parkettjéhez nem szokott egyén nagyon kevés hibázással okvetlen neveltség tárgya lesz.

A jó katonának érezni kell magát, tehát nem elégséges az értelem, hanem szív is kell, melyeknek helyes összműködése esetén a helyes végcél is mindig eléretik.

Az úgynevezett elfalultságnak csakis a veszéllyel szemben szabad fennállnia, de még ily esetben is a helyén levő szív csodákat művelhet.

Az előjárók részéről az alárendeltjeikre való hatás eszközei nagyon sok félreértésre szolgáltatott okot és annak rossz megválasztása sokszor rendkívül káros következményekkel járt.

A modern, értelmes katonának fogalmával a durvaság össze nem egyeztethető, mert a durvaság, szidalmazás, alárendeltkre való reáordítás, folytonos

korholás a megfélemlítés eszközei, már pedig az önálló szolgálatra alkalmazott értelmes, modern katonának nem a megfélemlítésre van szüksége, hanem az értelem és a szívnek az ápolására; a megfélemlítés csupán alacsony szellemi és erkölcsi nyívn áll egyénekre van némi hatással, de ezen hatás sem szolgál a szellemi és erkölcsi erő gyarapítására, hanem ellenkezőleg visszafejlődést, az eldurvulást idézi elő különösen az erre amúgy is nagy hajlammal bíró, félig nyers nevelendő anyagnál.

A durvaság tehát korántsem fedezi a katonai érzékek egy árnyalatát sem, hanem igenis jelzi az egyoldalúságot és a modern műveltség alacsony fokát.

Az előjáróknak az alárendeltjeikre való legfontosabb hatásainak összegezett módjai:

- a) fegyelmelés;
- b) erkölcsi nevelés;
- c) oktatás.

A fegyelmelés eszközei:

1. Jó példaadás, önmérséklettel párosult nyugodtság.

2. Jó akarat, jó indulat és türelem.

3. Az egyéniségek ismerete és azok megkülönböztetés.

4. Az alárendeltnek ragaszkodásának megnyerése és azokról való gondoskodás.

5. Szigorú következettség.

6. Tapintatos bánásmód.

7. Határozott fellépés.

8. Az észhez és szívhez szóló rövid figyelmeztetések.

9. Javító hatást célzó szükséges megtorlási mód helyes alkalmazása.

10. Végül az összes előbbi eszközökön alapuló előjárói tekintély fentartása.

Az erkölcsi nevelésnek eszközei:

1. A helyes fegyelmelés, tehát a fegyelmelés összes eszközei.

2. A valláserkölcsi alapelveknek alapos ismerete.

3. A buzgósággal párosult szellemi és erkölcsi fölény.

4. Az alárendelteknek gondoskodásból kifolyó ellenőrzése és ezáltal a rossztól való megóvása.

5. Szilárd jellemképzés.

Az oktatás eszközei:

1. A fegyvelmezés és erkölcsi nevelés összes eszközei.

2. A sokoldalú szükséges ismeretek.

3. Az oktatás anyagának és módjának alapos ismerete és azok mennyiség és minőség szerinti alapos kiválasztása és alkalmazása akként, hogy az eredmény a gyakorlati életben érvényre jusson.

Ezekből kitűnik, hogy egy csendőrtisztnek mint önálló parancsnoknak a feladata mennyire nehéz és sokoldalú és mennyi mindennel kell elszámolnia előljárói, de a mi legfontosabb, a saját lelkiismerete előtt.

Minden alkotás, a mi embertől származik, gyarló, tehát egy abszolút tökéletesség emberi alkotás nem lehet, így földi abszolút igazság sincs, hanem igen is van lelkiismereti megnyugvás abban, hogy a gyarló ember az abszolút igazság és tökéletesség felé annyira közeledni igyekezett, a mennyire csak gyarló testi és lelki erejével képes volt. A mely egyén ezen közeledést a végső erejéig fokozta és állandóan fokozza s így napról-napra haladásban van, az méltán érezheti az igazi lelkiismereti megnyugvást, a mely neki földi életében a boldogságot és megelégedést is meghozza.

Nyugodtan kell tehát leszámolni az életben egy igazi katonának az emberi gyarlóságokból kifolyó igazságtalanságokkal, de sőt ezek, ha nem képzettek, megerősítik az illetőt hasonló gyarlóságoktól őrizkedve a tökéletesség felé vezető úton való előrehaladásban.

Az igazi katona tehát erős férfiú, küzd és nem enged és igyekszik az emberi gyarlóságok fölé emelkedve arra, hogy a földön a sors által neki kijelölt terhes feladatának megfeleljen, vagyis mint jó katona éljen és haljon.

Angolosan.

Jánossy főhadnagy, a zászlóalj segédtisztje nagy léptekkel járt föl és alá az irodájában. Valami végtelenül felboszanthatta, mert az egyébként higgadt és nyugodt ember csaknem toporzékolott.

Igaz, hogy más napokon ilyenkor már régen ott ült a menyasszonya oldalán s most ebben a sötétül irodában kellett töltenie az idejét, ami magában véve is elegendő ok lett volna a boszúságra. De volt a dolognak még egy másik nagy bibije is.

Oda ment az ablakhoz és kitekintett az alkonyodó égboltozatra. Konstatálta, hogy nemsokára este lesz s ez a körülmény még idegesebbé tette.

Várt egy darabig, aztán nagyot ütött az asztalon álló csengetyűre.

A másik szempillantásban már ott állt a szobában a zászlóalj ügyeletes altisztje mint a czövek.

— Parancsára főhadnagy úr!

— Nézzen utána, hol az ördögbe marad a küldöncz, akit Erdős százados úrhoz küldöttem — mondá nyersen s hátat fordítva az altisztnek újra az ablakhoz ment.

Az ujaival idegesen dobolni kezdett az ablaküvegen és kibámolt az utcára. Ott künn egymásután ismerőseket fedezett fel, akik sétára indultak s ennek láttára önkéntelenül valami irigység féle szállotta meg a lelkét. Az idő azonban így is kegyetlenül lassan telt s a homály mindjobban növekedett a szobában.

Végre kopogtatás hallatszott s egy tizedes lépett be az ajtón. Elnyúlt, izzadt arcán látszott, hogy futva jött.

— Nos, megtalálta a százados urat, — kérdé türelmetlenül Jánossy.

— Igenis meg — válaszolt a tizedes lihegve — a százados úr sétalovagláson volt a Széchenyi úton s most lakásán várja a főhadnagy urat.

— Jól van. Mehet!

Jánossy felkötöte kardját és sietve hagyta el a laktanyát. Egyenesen Erdős százados lakására ment s ott kopogtatására jóformán választ sem várva, benyitott.

— Szervusz Pali! — no mi baj, csak nem a tatár jön, hogy ily lóhalába kerestettél — fogadá Jánossyt a százados kíváncsian.

— Ha még csak a tatár jönne, megjárná valahogy — válaszolá Jánossy fanyarul — de még nagyobb itt a baj százados uram...

— Nono, akkora csak mégsem lesz, hogy segíteni ne lehetne rajta Pali. Hanem ülj már le és pakolj ki vele egyszerre.

— Köszönöm. Azt sem tudom, hol kezdjem. Képzeld százados úr, nagy gyalázat esett a zászlóaljón. Ellopták az őrnagy úr arany óráját az irodából lánczostul, a rajta levő pecsétgyűrűvel együtt...

— Hűh a lánczos lobogósát, ez már igazán nagy baj, — kiáltá Erdős felugorva, — aztán hogy történhetett a dolog Pali?

— Tudja a jó Ég — egészen megfoghatatlan az eset. Az egész ott kezdődik, hogy ma délután 4 óraker beállított hozzám az őrnagy úr legénye és jelenté, hogy az őrnagy úr ma délben az irodában az asztalon felejté az óráját, melyet mindig maga elé szokott kirakni és kéré, hogy azt azonnal küldjem fel neki.

Rögtön átfutottam az irodába, de az óra nincs sehol, mintha a föld nyelte volna el. Láthatod most, hogy miesoda gyönyörűséges helyzetbe vagyok s azért kerestettelek fel, hogy megbeszéljük mi tevők legyünk.

— Hogy a menydörgős ménkü csapna abba az órába, no meg hát abba is aki elvitte — fakadt ki Erdősből az indulat, — mondhatom szép komédia lesz ebből. De mi az ördögnek nem is zártad be a irodát.

— Ugyan kérlek százados úr sohasem volt az bezárva a mióta iroda. Mikor elmentem, szokás szerint ráfordítottam a kulesot. Úgy állt az mindig eddig is. Hisz ott van a főörség mellett s az őrszemnek, ha nem akarná is, látnia kellene ha valaki oda bemegy.

— Jó-jó, bánom is én akármi volt is a szokástok, én csak azt tudom, hogy az őrnagy úr kiüldöz valamennyiünket a világból, ha az az óra meg nem kerül.

— De százados úr kérlek, végtére mégis csak kéne tenni valamit hamarjában. Talán még nincs minden elveszve — mondá Jánossy, de a hangjából kiérzett, hogy maga is alig hiszi amit mond.

— Hm! Tenni kell valamit az bizonyos, — mondá Erdős — csakhogy épen ilyenkor nem jut semmi okos az ember eszébe. Ha tudnám kinél van az óra, akár mindjárt nyársba huzatnám a gazembert. Mondd csak Pali, meddig voltatok ma az irodában?

— Az őrnagy úr délután egy óraker ment el, én egy negyedórával később.

— Tyűh, a kutyafáját, hiszen akkor már az én századom állott az őrségen. No épen csak ez hiányzott még!

— Hát te e szerint az őrségre gyanakszol százados uram? — kérdé Jánossy.

— Gyanakszik a kő, — de ha te azt mondd, hogy az őrszem tudta nélkül oda senki sem mehet be. Csak nem bolondult meg a ficzkó, hogy a tilalom daczára oda beocósított volna valakit? Nincs más hátra, mint azonnal szigorú vizsgálatot indítani az iránt, ki járt a délután folyamán az irodákban. Ha az őrség erre felvilágosítást nem tud adni, azt is meg kell vizsgálni. És meg kell vizsgálni az egész zászlóalj legénységét az utolsó szögig, minden zeg-zugot ki kell kutatni, valahol csak kell lennie az órának, ha már elvitték. Az az egy bizonyos, hogy más mint katona nem lehetett s épen

annál nagyobb a szégyen. Együttal ki kell adni a parancsot, hogy az egész ügy szigorú katonai titok képez, mert ha kiszivárog, a polgárság csak mulatni fog rajtunk. Különbén én az egész fölforgatásban nem bízom egy hajszálnyira sem, mert valahányszor előfordult lopás a kaszárnyákban, sohse került meg a tettes. De az ördög is bírná annyi ember közül épen azt kiszagolni, aki a dolgot elkövette.

Várj egy kissé Pali, csak kardot kötök, aztán mindjárt mehetünk. Azonnal behivatom a század-tiszteket s ha kell reggelig fogunk nyomozni.

Öt perc múlva Erdős és Jánossy sietve mentek a laktanya felé.

*

Másnap délben a tisztí étkezdeben hangosabban folyt az ebéd, mint egyébkor. Az előző nap eseményét beszéltek, vitatták meg. Mindenki felsorolta mit mindent tett az ügy érdekében, hogyan kutatták át a legutolsó zugot is, mi mindent ígértek a legénységnek, ha a tettest maguk között kiderítik, a vége azonban egyformán az lett, hogy az óra nem került meg.

A vitázás közben újabb és újabb eszmék merültek fel, mi mindent kell még megkísérteni, de a nagy többség mindjárt rá mondta a szentenciát, hogy nem ér az egy hajtító fát sem, üthetik már bottal a nyomát az órának, sohse fog az többet előkerülni.

Ekkor Ádám főhadnagy a zászlóalj egyik legkedveltebb tisztje, oda fordult Erdős századoshoz, ki, mint a legidősebb nőtlen százados az étkezde elnöke volt.

— Százados úr, volna nekem egy indítványom. El kellene hivatni az öreg Barabást, a zsandár őrmestert, fogadnék rá, hogy 24 óra alatt megkeríti az órát.

Az egész tisztikarban egyszerre helyeslő zúgás támadt.

— Úgy van — úgy van — hallatszott minden felől — mindjárt azt kellett volna tenni, már meg is lenne a tettes.

Hanem Erdős századosnak, — ki csak nemrég jött az állomásra — nem tetszett az ajánlat. Ő még nem tudott semmit az említett Barabás ügyességéről s úgy vélekedett, hogy mit tehet egy egyszerű csendőrőrmester ott, hol egy egész tisztikar hiába fáradozik.

De Ádám főhadnagy nem hagyta az ő emberét s most kezdetét vette egy végnélküli dicséret az öreg Barabásról. Mit tett az itt, mit amott. Minő meglepő ügyességgel deríté ki ezt meg amazt a szövevényes büntényt. Mindenki tudott róla valami történetet, ami a kiválóságát, a végtelen találékonyságát bizonyítá.

Szinte legendaszerű dolgokat meséltek egymásnak az öregről, akit úgyszólván valamennyien ismertek.

De Erdős százados végeredményében még sem tágtított. — Ha mi a saját emberségünkől nem tudunk eredményt elérni, azt már ne tegyük hogy dobra verjük a zászlóalj gyalázatát. Hogy nézne az ki, ha a mi laktanyánkba csendőrök jönnének nyomozni. Az végre is a mi szégyenünk lenne.

És a dolog annyiban is maradt. Vagy négy-öt napig hirtelen és váratlanul minduntalan át-meg-át-kutatták a legénységet, de természetesen eredmény nélkül. Az óra csak nem akart előkerülni és már-már úgy látszott, hogy sohse is fogja többé az vizszontlátni a gazdája.

*

Vagy nyolcz-tíz nap telt el a titokzatos lopás óta s már a zászlóaljnál kezdték levenni napirendről a dolgot, midőn hirtelen fordulat állott be.

Szép verőfényes nap volt s a zászlóalj tisztikarának nagyobb fele ott sörözött ebéd előtt vidáman a «Magyar Király» kertjében, amidőn az egyik

pinceszér csendesen mondott valamit Jánossy főhadnagynak.

Jánossy arczán feltűnő meglepődés látszott s odaszólt halkán a mellette ülő Adám főhadnagynak.

— Te képzeld az öreg Barabás kéret engem egy szóra. Nem különös ez?

— Gyere menjünk, én is veled megyek — szólt Adám rögtön felállva, alig tudva túrtörtetni az izgatottságát.

A másik perczben már sietve haladtak át a kerten, a szálló egyik magán-szobája felé.

Mikor a nagy kapu elé értek, Adám főhadnagy megszólalt.

— Fogadjunk Pali, hogy az öreg az óráról hoz hírt.

— Ugyan ne izgass kérlek — hiszen nem is tudhat róla, hogy ellopták — válaszolá Jánossy, de látszott rajta, hogy ő is reménykedik, csakhogy nem meri bevallani.

— Az ám, majd az öreg nem tud róla! — mondá Adám a meggyőződés hangján.

Tovább azonban nem vitakozhattak, mert a bejárat előtt feltűnt Barabás alakja.

Ötvenes, deresedő hajú, kemény nézésű ember volt. Minden mozdulatán meglátszott, hogy talpig katona.

Megállt a két tiszt előtt és tisztelgett.

— Főhadnagy úr bocsánatot kérek, hogy bátorítottam kihívadni, de úgy tudom, hogy a mult héten az irodából ellopták az őrnagy úr arany óráját s ha az őrnagy úr megengedné, hogy a legénység között nyomozhassak, megkeríteném a tettest — mondá.

A dolog világosan volt mondva s a két tiszt összenézett. Az Adám főhadnagy tekintetében büszkeség csillogott, mintha csak mondta volna: «No látod, ugy-e látod?»

Jánossy az ámulattól nem tudott hova lenni s késett a válaszszal, mire az öreg újra megszólalt.

— Csak én magam jönnék be így kardosan délután a laktanyába, senki se tudná meg, hogy mi járatban vagyok — folytatá és várakozólag tekintett Jánossyra.

— Hát jól van Barabás — mondá kis vártatva Jánossy — csak jöjjön be délután két órára, majd kieszközlöm az engedélyt. Hanem honnan a csudából tudta meg a lopást, mikor szigorúan ki volt adva, hogy titokban tartásuk — tevé utána elgondolkozva.

— Csak úgy a magam módján, főhadnagy úr. Egyebet nem mondhatok, — válaszolá Barabás nyugodtan. Csak a szája szögletén rezdült meg alig észrevehetően egy ideg.

— No hát Isten vele Barabás, a viszontlátásra délután — mondá Adám főhadnagy s kezét nyujtva az öregnek, visszamentek a kertbe, söröző bajtársaikhoz.

*

Mikor a városka toronyórája délután épen a kettőt verte el egykedvűen, akkor lépett be az öreg Barabás a zászlóalj-iroda ajtaján.

Erdős százados az összes századparancsnokokkal Jánossy és Adám főhadnagyokkal már várták az öreget.

Erdős azonnal megkérdezte, minő intézkedéseket kíván tétetni.

Nem volt sok az egész. Barabás csak azt kérte, állítsák fel a századokat a szobákban, úgy amint vannak sorokba. Csakhogy egy szálíg minden ember ott legyen. Aztán majd azokból fogja ő kiválogatni, melyik volt a tettes.

Hát ez elég érdekesnek ígérkezett, csakhogy épen a tisztnek nagyobb fele nem bízott benne, hogy ez eredményhez fog vezetni. Hanem azért természetesen mindent úgy csináltak, amint azt az öreg kívánta.

Nemsokára együtt álltak az emberek a legénységi szobákban s a tisztek közrefogva Barabást, megindultak.

Az első volt az 5. század helyisége, a szegény oláh fiúk úgy álltak ott egy sorban feszesen, mintha karót nyeltek volna.

A tiszték az ajtó körül maradtak, csupán a század parancsnoka követte Barabást, ki a sor élére ment. Onnan kezdve aztán embertől emberhez haladt alaposan szemügyre véve valamennyit.

A kin a szűrő tekintetű, szigorú arcú ember egy pillanattal tovább rajt felejté a szemét, azt szegényt csaknem a frász törte ki.

Különbben meglehetősen félt valamennyi. Hiszen csaknem egy hét óta folyt az inquisitio, s egyik sem lehetett biztos benne, hogy nem ő reá fogják-e valahogy a deliktumot, egyszerű eszközzel úgy fogva fel a dolgot, hogy tettesnek előbb-utóbb úgy is kell lenni valakinek.

Ott, hol az öreg már elhaladt, szinte könnyebben lélekzettek fel a fiúk.

Lassan aztán oda ért az utolsó emberhez is és sarkon fordult.

Röviden jelenté Erdősnek, hogy ezek között nincs a tettes.

Következett a 6. század. Ott ugyan úgy történt minden, mint az előbb. És tettes ott se akadt.

Egyik-másik tiszt most már mosolygott a bajusza alatt. Nem igen bíztak már az öreg tudományában.

Csak Ádám főhadnagy szeretett volna erővel fogadni, hogy megkerül a tolvaj a másik két század között.

A tettes azonban nem volt a 7. századnál sem.

Jött most az utolsó, a 8-ik, az Erdős százados százada.

Ahogy az udvaron átmentek, Erdős százados oda is szólt Jánossynak,

— Hallod Pali, a fene a zsandárokba, már inkább azt sem bánám, ha a tolvaj nem kerülne meg, minthogy épen az én századomban legyen a gazember.

A szobában megisméltődött az előbbi jelenet.

Az öreg ment végig a sor előtt hidegen, nyugodtan. Mikor a sor közepéig ért, egy czigányos képtű oláh fiú előtt hosszasan megállt.

Nézte vagy egy fél percig mereven, kérlelhetetlenül.

Aztán egy lépést tett a sor felé, kinyújtá a jobb kezét s megragadta a halálra ijedt embert a zubbonyánál és kirántá a sorból.

A mögötte álló Erdős századosnak pedig csak annyit mondott:

— Ez az!

Nosza lett erre kavarodás. Az ajtóban álldogáló tiszték mind oda siettek bámulni a csudát.

Hanem Erdős százados nem adta ám oda olyan olesón az emberét.

— Jó-jó öreg, hanem honnan tudja azt maga olyan biztosan, hogy ez a tolvaj — kérdé izgatottan.

— Látom a szeméből százados úr, — válaszolá Barabás egykedvűen, de a bakát azért el nem ereszté egy pillanatig sem. — Tessék csak most már rám bízni a dolgot százados úr, mindjárt meglesz a másik tolvaj is s estig aztán hazajön az óra is — folytatá.

Aztán nem törődve a tiszték össze-vissza tett kérdéseivel, hogy miféle másik tettesről van szó, az egyik sarokba vont a emberét és ott esendesen faggatni kezdte.

— No ne félj olyan nagyon fiam — mondá atyái hangon — ha jól viseled magad nem bántalak. Mond meg szépen, láthatod, hogy úgy is tudok mindent, melyiktek lopta el az órát, te-e vagy pedig a dobos?

A katona csak most vált igazán halálra. Most már látta, hogy el van veszve, hisz ez a zsandár már azt is tudja, hogy a dobossal együtt sinkofálták el az órát.

Ijedten hebegett össze-vissza valamit, míg végre kinyögte, hogy ő lopta el s azalatt a dobos őrt állt.

— No jól van, most még csak azt mondd meg, hogy hívják a dobost fiam?

— Páska Gyorgyenak — nyögte a baka.

— Páska Gyorgye! — kiáltá harsányan Barabás s a sor végéről egy falképű baka kezdett feléje lépkedni. Inogva, támolyogva, mintha hipnotizálva lett volna.

Ekkor a tiszték is mind a sarok felé tolongtak.

— Százados úr, ez itt a másik tettes — jelent minden indulat nélkül Barabás.

Öt percz mulva lecsukták a két tolvaj bakát s a tiszték Barabással bementek az irodába.

Itt még nagyobb meglepetés várt reájuk.

Az öreg kihúzott a zsebéből egy kis csomagot s ssan lefejtve róla a papirost, az ellopott arany óráát lánczostul, mindenestől oda tette az asztalra.

Aztán keményen tisztelgett, sarkon fordult s ment kifelé, mintha csak egy egyszerű jelentést tett volna.

Az ámuló tiszték valamennyien a megkerült órával voltak elfoglalva s mire megfordultak, az öreg már nem volt sehol...

*

Amit itt elmondottam az nem mese, nem a fantáziám szüleménye, hanem a lényegét illetőleg az utolsó betűig igaz történet. Be lehet ezt igazolni okmányokkal. Van reá egy egész sereg élő tanu is.

Igaz, hogy az egész úgy hangzik, mint egy fantasztikus detektív történet s érzem, hogy hiába erősítgetném, nagyobb részt hihetetlennek tartanák ezt a historiát, ha adós maradnék a magyarázattal.

Pedig a dolog olyan egyszerű, olyan természetes, csakhogy épen egy «Barabás» kellett hozzá, aki ezt végig is tudja csinálni.

De hát ki is volt az az ember?! Megpróbálom röviden jellemezni.

Csendőr, a szó legigazibb, legnemesebb értelmében. A legjavából való. Aki 30 esztendő kemény munkájában nem fáradt el egy pillanatra sem. Akinek nem kenyérkereset, de szenvedély volt ez a pálya, akinek a felügyeleti körletében, tudta nélkül úgy szólván egy fűszál sem hajthatott ki; akit a jó, nagy Isten is csendőrnek teremtett...

Körülbelül ez volt Barabás, az orsovai csendőr-örnsnek több mint 20 éven át egykori parancsnoka.

De hogy az esetre is visszatérjek, mikor a honvédlaktanyában történt és erősen titkolt lopást pompás összeköttetései révén mindjárt másnap megtudta az öreg, bár hivatalosan panasz az ügyben nem is tétetett, azonnal mozgósította minden rendű és rangú számtalan besugóit.

Nyolcz nap mulva aztán megkapta a jelentést, hogy egy aranyórát lánczostól együtt előző este zálogba tettek egy kétes hírű korcsmárosnál. Természetesen titokban most már azonnal kezébe vette az ügyet. A korcsmárostól némi huza-vona után megtudta hogy az ékszer estefelé egy oláh baka hozta, *ki bal fülében egy ezüst gombot vagy függőt viselt.* Továbbá, hogy az illetőt egy másik baka kinn a korcsma ajtó előtt várta. Utóbbiról pontos szeméyleírást a korcsmáros nem adhatott ugyan, mert csak futólag nézte meg, de emlékezett reá, hogy az ajtó előtt várakozó katona oldalán *tenyer-nyi széles, rövid kard* lógott.

Barabás most már tisztában volt a helyzettel. A véletlen eléggé a kezére játszott abban, hogy a tetteseknek különös ismertető jeleik voltak s bizony remélhette, hogy ezek után az illetőket nem lesz valami nehéz a zászlóalj legénysége közül kiválasztani.

Ezek után két bizalmi férfi jelenlétében titokban őrizetbe vette az elzálogosított ékszer s a következő nap végigcsinálta a már ismert jelenetet hidegen — nyugalommal és óriás hatással.

Ime a Barabás titka, amely mindig abban rej-

lett, hogy semmisem kerülte el a figyelmét, s hogy szerencsés eseteit egy angol detektív módjára kellőképen ki tudta használni.

Remélem, az öreg Barabás meg fog bocsátani e sorok írójának, hogy árulója lettem a titkának. Neki már nincs szüksége reá, ez már nem rontja le a nimbust, mely az ő deresedő fejét körülövezi — de talán sokan, nagyon sokan megtanulhatják belőle, hogyan lehet a legnagyobb tekintélyre szert tenni.

Megjegyzem, hogy annak a határszéli városkának a tisztikara s azok akiknek később elmondották a fentieket, máig sem oldották meg a rejtélyt. Úgy lehet, hogy nem is nagyon kutatták, hiszen nem ez volt az első eset, ahol megbámulták ennek az egyszerű csendőrőrmesternek a genialitását. Akárhogy is csinálta, az az egy bizonyos, hogy ennél az esetnél újra remekelt az öreg — vélték — s ezzel aztán meg is elégedtek. Legfeljebb csak a legendaszerű történetek szaporodtak meg egygyel, amelyek két évtizeden át lassan-lassan oda nőttek az öreg Barabás nevéhez.

Tevékenységi kimutatás

a csendőrkerületekben az 1903. évben teljesített
közbiztonsági szolgálatokról.

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben							
Fel ségsértés:								
előfordult } eset	2	.	1	.	1	.	3	7
kiderített } eset	2	.	1	.	1	.	3	7
elfogott } egyén
feljelentett } egyén	2	.	2	.	1	.	3	8
A király, a királyi ház tagjainak bán- talmazása, a király megsértése:								
előfordult } eset	4	8	6	8	4	2	3	35
kiderített } eset	4	8	6	8	4	2	3	35
elfogott } egyén	.	.	3	2	.	.	.	5
feljelentett } egyén	4	8	3	6	4	2	3	30
A hűtlenség:								
előfordult } eset
kiderített } eset
elfogott } egyén
feljelentett } egyén
A lázadás:								
előfordult } eset	.	4	2	6
kiderített } eset	.	4	2	6
elfogott } egyén	.	.	2	2
feljelentett } egyén	.	10	3	13
A hatóságok, országgyűlési tagok, vagy hatósági közegek elleni erőszak:								
előfordult } eset	138	145	165	344	136	154	174	1306
kiderített } eset	186	145	163	344	136	154	174	1302
elfogott } egyén	28	16	51	89	49	73	19	325
feljelentett } egyén	291	382	56	579	234	335	389	2266

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben							
Az alkotmány, a törvény, a hatóságok vagy hatósági közegek elleni erőszak:								
előfordult } eset	13	8	32	9	4	15	6	87
kiderített } eset	13	7	32	9	4	15	6	86
elfogott } egyén	7	1	15	2	1	6	2	34
feljelentett } egyén	7	22	322	22	11	17	29	430
A magánosok elleni erőszak:								
előfordult } eset	38	21	63	75	55	16	18	287
kiderített } eset	38	21	63	75	55	17	18	287
elfogott } egyén	3	4	3	12	2	.	.	24
feljelentett } egyén	332	130	255	459	234	101	120	1631
A polgárok választási joga ellen elkövetett büntettek és vétségek:								
előfordult } eset	3	3
kiderített } eset	3	3
elfogott } egyén	5	5
feljelentett } egyén	2	2
A vallás és annak szabad gyakorlata elleni büntettek és vétségek:								
előfordult } eset	5	3	10	30	15	5	5	73
kiderített } eset	5	3	10	29	15	5	5	72
elfogott } egyén	.	.	.	5	.	.	.	5
feljelentett } egyén	25	5	39	69	28	9	22	197
A személyes szabadságnak, a házognak, továbbá a levél- és távirdatitoknak közlivaltnok általi megsértése:								
előfordult } eset	1	5	6	6	4	.	3	25
kiderített } eset	1	5	6	6	4	.	3	25
elfogott } egyén
feljelentett } egyén	1	6	6	9	6	.	3	31

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben							
A pénzhamisítás:								
előfordult } eset	60	70	77	18	23	54	41	343
kiderített } eset	59	69	75	18	23	52	41	337
elfogott } egyén	16	59	25	12	3	7	30	152
feljelentett } egyén	69	97	95	31	30	65	58	445
A hamis tanuzás és hamis eskü:								
előfordult } eset	20	9	5	21	6	1	28	90
kiderített } eset	20	8	5	20	6	1	28	88
elfogott } egyén	.	3	.	1	1	.	14	19
feljelentett } egyén	38	13	7	27	7	1	74	167
A hamis vád:								
előfordult } eset	5	11	6	4	4	9	5	44
kiderített } eset	5	11	6	4	4	9	5	44
elfogott } egyén	.	1	.	1	.	.	.	2
feljelentett } egyén	6	12	8	4	4	19	5	58
A szemérem elleni büntettek és vétségek:								
előfordult } eset	57	151	140	126	52	155	70	751
kiderített } eset	57	151	139	125	62	154	70	758
elfogott } egyén	4	21	21	22	14	49	2	133
feljelentett } egyén	73	182	153	123	45	156	105	837
Kettős házasság:								
előfordult } eset	.	.	.	1	1	2	.	4
kiderített } eset	.	.	.	1	1	2	.	4
elfogott } egyén	1	.	1
feljelentett } egyén	.	.	.	1	1	1	.	3
A családi állásra vonatkozó büntettek és vétségek:								
előfordult } eset	4	4	5	9	7	5	4	38
kiderített } eset	4	4	5	7	7	5	4	36
elfogott } egyén	.	.	.	1	1	1	.	3
feljelentett } egyén	5	4	9	7	7	5	4	41

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben							
A rágalmazás és becsületsértés								
előfordult	141	237	415	774	395	306	176	2444
kiderített } eset	130	235	408	774	394	306	176	2423
elfogott	21	21	3	3	3	4		55
feljelentett } egyén	158	281	506	913	458	280	230	2826
Az ember élete elleni bűntettek és vétségek:								
előfordult	278	574	558	559	380	486	397	3232
kiderített } eset	271	548	550	546	368	476	383	3142
elfogott	115	253	243	226	187	272	187	1483
feljelentett } egyén	277	576	562	506	364	435	353	3073
A párviadal:								
előfordult	6	5	5	6	4	5	5	36
kiderített } eset	6	5	5	6	4	5	5	36
elfogott		3	1					4
feljelentett } egyén	16	6	35	16	21	13	8	115
A testi sértés:								
előfordult	2968	2513	3508	5292	2112	2718	2455	21566
kiderített } eset	2813	2500	3484	5255	2103	2710	2438	21303
elfogott	190	131	198	225	176	173	44	1137
feljelentett } egyén	4639	3960	5911	8796	3236	4333	3418	34293
A közegészség elleni bűntettek és vétségek:								
előfordult	7	9	25	25	6	12	46	130
kiderített } eset	7	9	23	24	6	12	46	127
elfogott		2				1	1	4
feljelentett } egyén	9	13	46	32	8	13	58	179
A személyes szabadságnak megsértése magánszemélyek által:								
előfordult	23	40	15	6	14	9	14	121
kiderített } eset	23	40	15	6	14	9	14	121
elfogott	4		1		1	3		9
feljelentett } egyén	35	88	38	13	23	13	38	248

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben							
A levél- és távsürgönyítók megsértése:								
előfordult	3	4	1	9	1	2	3	23
kiderített } eset	3	4	1	9	1	2	3	23
elfogott								
feljelentett } egyén	3	13	1	10	1	4	6	38
A titok tiltott fel-fedezése:								
előfordult		2	1	4	1	1	1	10
kiderített } eset		2	1	4	1	1	1	10
elfogott								
feljelentett } egyén		4	1	4	1	1	1	12
A magánlak megsértése magánszemélyek által:								
előfordult	249	241	386	669	268	255	217	2285
kiderített } eset	235	229	381	661	261	254	215	2236
elfogott	6	3	17	39	31	22	2	120
feljelentett } egyén	395	369	633	1051	578	427	370	2813
A lopás:								
előfordult	5123	4548	7058	6365	5870	4937	4157	38058
kiderített } eset	4600	4203	6062	5714	4882	4169	3778	33408
elfogott	539	579	979	1244	1182	1248	458	5229
feljelentett } egyén	6003	5068	6884	6408	5388	3971	4467	38189
A rablás és zsarolás:								
előfordult	258	253	340	260	189	128	254	1682
kiderített } eset	223	228	313	245	176	122	245	1552
elfogott	79	96	127	142	179	149	120	892
feljelentett } egyén	226	331	466	343	213	119	366	2074
A sikkasztás, zártörés és hűtlen kezelés:								
előfordult	128	114	213	187	119	139	75	975
kiderített } eset	123	113	211	188	116	137	75	968
elfogott	8	5	20	20	20	44	5	122
feljelentett } egyén	124	140	211	208	133	126	93	1035

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben							
A jogtalan elsajátítás:								
előfordult	145	132	214	258	138	170	111	1168
kiderített	141	130	204	252	136	162	110	1135
elfogott	7	1	3	4	4	10	.	29
feljelentett	163	168	261	304	181	182	139	1398
Az orgazdaság és bűnpártolás:								
előfordult	666	441	614	442	586	599	353	3711
kiderített	666	443	613	445	584	598	363	3712
elfogott	10	20	8	12	21	5	15	91
feljelentett	851	553	755	547	822	680	418	4626
A család:								
előfordult	133	220	263	217	135	203	159	1330
kiderített	131	218	256	215	131	201	159	1260
elfogott	14	59	30	22	26	49	32	232
feljelentett	145	290	256	218	108	163	166	1346
Okirat-hamisítás:								
előfordult	83	49	68	121	104	52	59	536
kiderített	83	49	68	119	100	52	59	530
elfogott	4	12	11	9	26	19	16	97
feljelentett	116	40	57	151	70	57	85	576
Orvosi és községi hamis bizonyítványok kiállítása és használása:								
előfordult	.	1	.	.	1	1	6	9
kiderített	.	1	.	.	1	1	6	9
elfogott	9	9
feljelentett	.	1	.	.	1	1	8	11
Bélyeghamisítás:								
előfordult	1	.	1	.	1	1	.	4
kiderített	1	.	1	.	1	1	.	4
elfogott	.	.	2	2
feljelentett	1	.	.	.	2	1	.	4

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben							
Csalárd és vétkes bukás:								
előfordult	2	3	6	4	1	5	3	24
kiderített	2	3	6	4	1	5	3	24
elfogott	2	1	.	3
feljelentett	1	3	10	7	2	7	10	40
Más vagyonának megrongálása:								
előfordult	488	436	724	852	552	511	512	4075
kiderített	472	416	695	843	524	498	498	3946
elfogott	11	6	22	12	26	13	17	107
feljelentett	757	712	1306	1654	1202	925	763	7319
A gyújtogatás:								
előfordult	1678	2676	2512	2567	2416	1974	1489	15312
kiderített	1292	1907	1842	1914	1606	1422	1135	11118
elfogott	47	21	48	58	70	49	36	329
feljelentett	1538	1759	1832	1960	1916	1371	1370	11746
Vízáradás okozás:								
előfordult	1	1	2	3	.	.	5	12
kiderített	.	1	2	3	.	.	3	9
elfogott	.	.	.	1	.	.	.	1
feljelentett	.	1	4	5	.	.	3	13
Vaspályák, hajók, távirdek megrongálása és egyéb közbizt. veszélyes cselekmények:								
előfordult	23	20	28	12	29	13	16	141
kiderített	21	14	23	12	28	12	16	126
elfogott	.	4	2	2	1	4	.	13
feljelentett	41	31	52	31	139	25	36	355
A foglyok megszöktetése:								
előfordult	.	7	.	8	3	.	3	21
kiderített	.	5	.	8	.	.	2	15
elfogott	.	.	.	7	.	.	1	8
feljelentett	.	8	.	1	.	.	2	11

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben							
A fegyveres erő elleni büntettek és vétségek:								
előfordult	34	19	45	43	13	31	24	209
kiderített	34	19	45	43	12	31	24	209
elfogott	30	9	42	40	10	30	22	183
feljelentett	4	11	8	11	4	1	3	42
A hivatali és ügyvédi büntettek és vétségek:								
előfordult	3	2	4	12	4	14	2	41
kiderített	3	2	4	12	4	14	2	41
elfogott	2	.	.	1	1	1	1	6
feljelentett	1	3	4	11	44	90	1	154
Egyéb törvényekbe ütköző büntettek és vétségek:								
előfordult	74	101	310	416	131	97	47	1176
kiderített	71	101	310	414	150	97	44	1187
elfogott	23	27	101	54	28	64	11	308
feljelentett	81	132	315	440	113	64	49	1199
Kir. járásbírószágok hatáskörébe utalt kihágások:								
előfordult	607	686	723	1571	704	1135	609	5985
kiderített	552	686	648	1510	682	1132	600	5315
elfogott	26	20	38	66	26	77	30	283
feljelentett	1000	1366	1281	2550	1251	2235	1034	1037
Közigazgatási hatóság hatáskörébe utalt kihágások:								
előfordult	11670	9313	9714	28820	13348	30559	10743	114167
kiderített	10837	9300	9703	28316	12653	30544	10726	112079
elfogott	510	1571	1590	4954	3099	12264	849	24937
jelentett	20365	16070	19487	48331	24595	46684	21939	197471

Táblázat

a m. kir. csendőrlegénység részére a betöltött szolgálati idő után esedékes évenkénti nyugdíjról (összegek koronaértékben).

Betöltött szolgálati idő, év		Csendőr részére							Örsvezető részére							Őrmester részére						
		ha szolg. pót-díjat nem élvez	h a n a p i						ha szolg. pót-díjat nem élvez	h a n a p i						ha szolg. pót-díjat nem élvez	h a n a p i					
			30	40	50	70	80	90		40	50	60	80	90	100		40	50	60	80	90	100
-től	-ig	fillérvnyi szolgálati pót-díjat élvez							fillérvnyi szolgálati pót-díjat élvez							fillérvnyi szolgálati pót-díjat élvez						
—	10	250	250	300	312	—	—	—	316	316	378	388	—	—	—	382	382	442	456	—	—	—
10	15	250	250	300	312	336	348	—	316	316	378	388	414	—	—	382	382	442	456	480	536	—
15	20	282	282	336	350	378	392	406	356	356	424	438	466	480	492	430	430	498	512	540	552	566
20	25	376	376	448	468	504	522	540	474	474	566	584	620	638	658	574	574	664	682	720	738	756
25	30	470	470	562	584	630	652	676	594	594	708	730	776	798	822	716	716	830	854	898	922	944
30	35	564	564	674	700	756	782	810	712	712	848	876	930	958	986	860	860	996	1024	1078	1106	1134
35	40	658	658	786	818	842	914	946	830	830	990	1022	1086	1118	1150	1002	1002	1162	1194	1258	1290	1322
40	—	752	752	898	934	1008	1044	1080	948	948	1134	1168	1242	1278	1314	1146	1146	1328	1366	1438	1474	1512

Táblázat

a m. kir. csendőrlegénység részére a betöltött szolgálati idő után egyszersmindenkorra szóló végkielégítésekről (az összegek koronaértékben).

Betöltött szolgálati idő, év		Csendőr részére				Őrsvezető részére				Őrmester részére			
		ha szolg. pótdíjat nem élvez	ha napi			ha szolg. pótdíjat nem élvez	ha napi			ha szolg. pótdíjat nem élvez	ha napi		
			30	40	50		40	50	60		40	50	60
-tól	-ig	fillérnyi szolgálati pótdíjat élvez				fillérnyi szolgálati pótdíjat élvez				fillérnyi szolgálati pótdíjat élvez			
a 3 évi csendőrségi szolgálati kötelezettség lejárta előtt		185·40	—	—	—	234	—	—	—	282·60	—	—	—
3	5	—	752	—	—	—	959	—	—	—	1146	—	—
5	10	—	1504	1796	1868	—	1898	2262	2336	—	2292	2656	2730